

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Origenis Commentariorum In Evangelium Secundum Johannem, Tomus
Decimus Nonus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79869](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79869)

ORIGENIS

COMMENTARIORUM

IN

EVANGELIUM

SECUNDUM JOHANNEM.

TOMUS DECIMUS NONUS.

[illegible]

A *R*espondit Iesus; Neque me scitis, neque Patrem meum: si me sciretis, & Patrem meum sciretis. Si oratio dicens: Et me scitis, unde sim, & ea, quæ dicit: Neque me scitis, neque Patrem meum, ad eosdem diceretur, palam videretur contrarium esse, quoddam dicitur: nunc vero illud: *Me nōstis*, ad quosdam dicitur Hierosolymitas, qui dixerunt: Num verē cognōverunt Principes hunc esse illum Christum? sed hunc scimus, unde sit, ad Christum cum venerit, nullus agnosceret unde sit; hoc vero: *Neque me scitis*, & quod sequitur, ad Phariseos dicitur, qui dixerunt illi: Tu testificaris de te ipso, testi- monium tuum non est verum. Veruntamen Hierosolymitis etiam per superiora, & Phariseis per præsentia, quæ nunc examinamus, inquit quod Patrem non norint: Hierosolymitis per illa: *A me ipso veni*, sed est verax, qui me misit, quem vos non nōstis: ego novi eum, quia ab ipso sum, & ille me misit; Phariseis vero per hæc: *Neg, me scitis*, neque Patrem meum; si me sciretis, & Patrem meum sciretis. Ac certe merito quis quæreret, quomodo Hierosolymitæ, ad quos inquit: *Et me scitis*: non norint Patrem, si verum est illud: *Si me sciretis, & Patrem meum sciretis*. Adauget autem loci difficultatem Iohannes in Epistola catholica hæc dicens: *Qui negat Patrem, negat etiam Filium: omnis enim qui negat Filium, is me Patrem quidem habet: quod si qui negat Patrem, is negat etiam Filium; & qui Filium fatetur, is etiam Patrem habet*, perspicuum est Hierosolymitas, quod ad contextum attinet, negantes Patrem, eo quod Patrem non agnoscant, negare etiam Filium: proinde si Filium negant, quomodo verum est: *Et me scitis*? Rursus si hi Filium norunt propter illud: *Et me scitis* (quoniam qui fatetur Filium, habet etiam Patrem) fatentur Patrem: quod si fatentur Patrem, quonam pacto verum est illud:

16. ἵνα ὁ μολογῶν τὸν υἱὸν τοῦ πατέρα ἔχῃ, ὁμολογῶσι τὸν πατέρα. εἰ δὲ ὁμολογῶσιν

τῶν τῶν Φαρισαίων ἡ, ἥτοι μὴ νοῶν ὅτι
 αὐτοὶ τὸ θεοῦ τὸ ἔλκεν ἐλεγε τὸ μαρτυρεῖ αὐτοὶ
 ἡμῶν ὁ πῶς με πατήρ, * ἐπεὶ ἐξεδείχοντο
 αὐτοὶ τὸ θεοῦ πῶς λέγοντες, νομίζοντες ὅτι ἐν ἴσ-
 τῶν ἐστὶν ὁ θεός, καὶ ἀλλὰ ἵστον ἀπακρινέοντες, πᾶ-
 ρον ἐστὶν ὁ πατήρ σου; καὶ μὴ μόνον αὐτοὶ εἰδέναι ὅτι ἐ-
 πὶ τοῖς νομίζοντες σαφῶς ἐντεύχοντες παρὰ τοῦ
 πᾶ, μὴ τὸ θεοῦ ὡς ἐλάττωον ἰσχυροὶ πατέρες
 τῶν τοῦ τοῦ Φαρισαίου λατρευόν-
 τες τοῦ θεοῦ, φασὶν, ἐλεῖν ὁ σωτήρ, ὅτε
 ἡμεῖς οἶδατε, ὅτε τὸ πατέρα με, αὐτοὶ ὅτι ἐτε-
 ροὶ ἐστὶν τὸ θεοῦ τὸ πατέρα ἰησοῦ Φαρι-
 σαίου καὶ ἰδόντες. ἀλλ' ἐπεὶ ἱεροσολυμίται,
 οἱ προερχόμενοι· ἀλλ' ἐπὶ ἀληθινῶς ὁ πῶς με
 με, ἐν ἡμῶν καὶ οἶδατε, ταῦτα λέγοντες, ὅτε
 μὴ ἀνεγνωστές πᾶς θείας γραφάς, μηδὲ πῶς
 συνίστανται ἐν αὐτοῖς λέξεως τετηρημέται·
 καὶ οὐ διεξέρχοντες ἢς δύνηται πᾶς θεὸς ὅς
 πατέρων μεμαρτυρημένος ὅτι τέτταρ' λατρεύοντες μόνον
 οὐκ, μὴ τοῖς ὡς καλῶς, τὸν φασὶν καὶ ἔχον
 ἡμῶν θεῶν· ἐπεὶ ἡμεῖς ἀλλὰ τὸ θεὸς πᾶς αὐτοὶ τῶ
 θεοῦ, καὶ τὸ ἱερατικὸν αὐτοῦ ἱερατεῖας,
 οἱ οἱ ἐπὶ ἐπὶ ἡμεῖς ἱερέως υἱοί, αὐτοὶ τῇ λα-
 οῦ ἀνατεταγμένοι· ἀλλ' ὁμοῦς ἐπεὶ ἡμαρ-
 τῶν, γράσαντες ταῦτα αὐτοῦ ἐν τῇ τῇ βα-
 σιλικῇ πρώτῃ. καὶ οἱ υἱοὶ ἡμεῖς, υἱοὶ λαοῦ οὐκ
 ἡμεῖς τὸ κύριον· πεισώμεθα ὅς τ' ἐτερο-
 δόξων, ἐπεὶ αὐτοὶ τῶ θεοῦ γράσαντες τὸ
 ἐν ἡμεῖς τὸ κύριον· καὶ ἀπακρινόμενων
 ὅτι αὐτοὶ τῶ θεοῦ ἐπὶ ταῦτα, ζητήσαντες
 ἐπὶ τῇ ἐξήγησιν αὐτοῦ τὸν ἡμεῖς. ἐπεὶ ἡμε-
 ρῶν τὸ κύριον, πότερον εἴς τὸν θεὸν τὸ
 θεοῦ, ἢ εἰς τὸν πῶς αὐτοῦ· ἢ εἰς τὸν πῶς
 αὐτοῦ, ὅτι εἴς τὸν πῶς λέγοντες μὴ ἐ-
 γνησίως τὸ κύριον· ἐπεὶ περὶ τὸν ἡμεῖς μὴ
 τοῦ ἐπὶ τῶν εὐρεῖν, ἀλλὰ ἐπερὶ ἄλλων βα-
 σιλικῶν, ἐν ἱσραὴλ καὶ ἰουδα ἀμαρτω-
 λῶν· ἐπεὶ τῶν ἐπὶ αὐτοῖς τῶν Φαρισαίων τὸ πα-
 τέρα καὶ ἰδόντες, ἐπεὶ οὐκ ἐβίβον κατὰ
 τὸ τῶ θεοῦ βέλγημα· ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλοι
 ἡμεῖς τῶν γινώσκοντες τὸ θεόν, ἑτέρους ὁ-
 τῶν τῶν γινώσκοντες τὸ θεόν, αὐτοὶ τὸ πῶς με
 ἡμεῖς ἐπὶ τὸ θεόν, ὡς ὅλον ἐκ τῶ· οὐκ
 ἐπὶ ἡμεῖς λαλεῖ, τοῖς ἐν τῇ νόμῳ λαλεῖ αὐ-
 τῶν, * ἢ ὅλον ὅτι καὶ τὸς ἀποφύγεται, ὡς * τῶ
 ἡμεῖς ἡμεῖς, ὡς ἐν ἡμεῖς ἐπὶ αὐτοῖς, νόμῳ λέ-
 γοντες ὅτι ἡμεῖς ἐπὶ αὐτοῖς· ὡς ὅτι ἐν αὐτοῖς ὁμο-
 λογησάμενοι γὰρ αὐτοῦ ταῦτα λαλῶν πᾶ-
 ντων ἐπὶ τὸ θεοῦ, ὅλον γινώσκοντες ἐν

ruditatis Phariseorum erat, vel non in-
 telligere Jesum de Deo univerforum lo-
 qui, cum diceret: *Testificatur de me, qui*
nisi me, Pater; vel si intellexerant de
 Deo hæc dici, existimare Deum esse in
 loco, & idcirco respondere: Ubiest Pa-
 ter tuus. Verum scire oportet, quod
 hinc manifeste ostendi putent Hæretici,
 Deum, cui serviebant Judæi, non esse
 Patrem Christi: nam si Phariseis servien-
 tibus mundi Effectori, inquit, dicebat
 Servator: *Neque me scitis, neque Patrem*
meum scitis, manifestum est Phariseos
 non nosse Patrem Jesu alterum existen-
 tem à mundi Effectore. Sed ne Hiero-
 solymitæ quidem, inquit, eum norant,
 quibus supra dixerat: *Sed est verax, qui*
nisi me, Pater [quem vos nescitis:]
 quæ dicunt, quia non legerunt Scriptu-
 ras divinas, neque observaverunt con-
 suetudinem locutionis ipsarum: quamvis
 intelligere quis possit quæ ad Deum per-
 tinent, à patribus edoctus huic soli ser-
 viendum esse, si vivat is non bene, hunc
 non habere cognitionem Dei. Si quis-
 quam igitur alius novit, quæ ad mundi
 Effectorem pertinent, & quæ ad cultum
 sacerdotalem, perspicuum certe est inter
 hos fuisse filios Heli sacerdotis, qui nu-
 triti fuere in Dei cultu. Attamen eo
 quod peccaverint, scripta sunt hæc de
 illis in primo Regum: *Et filii Heli, filii*
peffilentes non agnovērunt Dominum. [In-
 terrogemus enim eos qui etiam sectam
 sequuntur, an non de Opifice hoc scriptum
 sit: *Non cognoverunt Dominum:*] & re-
 spondentibus illis, hæc ad mundi Effecto-
 rem pertinere, quæremus quamobrem de
 filiis Heli dictum sit: *Non cognoverunt Do-*
minum: utrum propter rationes de Deo
 mundi fabricatore, an propter malitiam
 ipsorum: sed liquet propter malitiam,
 eos dici non agnovisse Dominum: quam-
 rem non solum in filiis Heli invenire li-
 cet, verum etiam in aliis, qui cum re-
 gnarint in Israël, & Judæa, peccatores
 fuere. Isto igitur modo Pharisei Patrem
 non norant, cum non viverent ex sen-
 tentia Patris. Cum autem diversæ sint
 significationes agnoscendi Deum, diver-
 sum quoque est agnoscere Deum, & cre-
 dere nude in Deum: ut liquet ex
 eo: *Scimus autem quod quæcumque Lex* Rom. 3.19.
loquitur, his hæc loquatur, qui sunt sub
Lege; an non perspicuum est etiam
 Prophetas, quorum verba, ut in iis
 ostendimus, Lex dicuntur. Dictum est
 igitur in Psalmis: *Vacate, & agnoscite*
me, quod ego sum Deus. Quis autem
 non fateretur se credere hæc scripta fuis-
 se populo credenti in mundi Opifi-
 cem; quem agnoscere non valeat, qui
 non

non vacarit, purificariq; mentem, dignis A
hoc munere habitis his, qui oculis divi-
nioribus Deum considerant, videntque
quia cor mundum fecerint, quemadmo-

Matth. 5.
8.

dum testatur Dominus dicens: *Beati mun-*
do corde, quia ipsi Deum videbunt. Simul

Matth. 11.
27.

etiam in eo dicto: *Nemo agnovit Patrem, nisi*
Filius, dicturi sumus, non idem esse agno-
scere Patrem, & illi credere. Unde illud

Rom. 4. 3.

dictum: *Nemo agnovit Patrem, nisi Filius*,
non pugnat cum hoc: *Credidit Abraham*
Deo, & imputatum est illi ad justitiam. Quod

Ioh. 8. 31.

si quis existimet nos vim facere, quidica-
mus non idem esse credere, quod agno-
scere, contingereque aliquando, ut aliquis

Ioh. 8. 32.

credat, qui non habeat cognitionem rei
ab ipso creditæ, Jesum audiat dicentem
ad eos, qui in ipsum crediderant, Judæos:

Ioh. 8. 32.

Si manseritis in sermone meo, agnosce-
ritis veritatem, & veritas vos liberabit. Observa

Ioh. 8. 32.

enim quod ante ea verba: *Si manseritis in*
sermone meo, agnosce-

Ioh. 8. 32.

veritatem, scriptum sit: Dicebat igitur Jesus ad eos, qui credide-
rant illi, Judæos; & quod quæ dixerit erant:

Ioh. 8. 32.

Si manseritis in sermone meo, agnosce-
ritis veritatem. Multa autem est differentia inter

Ioh. 8. 32.

cognoscere conjunctim cum credere, &
inter credere solum: *Alii enim per spiritum*

Ioh. 8. 32.

datur sermo sapientie, alii autem sermo
cognitionis, alii fides in eodem spiritu. Et hæc

Ioh. 8. 32.

quidem ut ostenderemus aliud esse agno-
scere Deum, ab eo quod est credere in

Ioh. 8. 32.

Deum. Hoc vero quod ad accuratam in-
terpretationem attinet, his quæ diximus,

Ioh. 8. 32.

addemus; merito aliquem dicturum ad
Phariseos, quibus inquit Jesus: *Neque me*

Ioh. 8. 32.

scitis, neque Patrem meum, sed neque in Pa-
tre meum creditis; cum ei qui a Patre

Ioh. 8. 32.

missus fuerat non crediderint; & qui negat
Filium, is ne Patrem omnino quidem ha-

Ioh. 8. 32.

beat: omninoque inquam, quia neque se-
cundum fidem, neque secundum cogni-

Ioh. 8. 32.

tionem. Vide vero, an non alio etiam
modo Scriptura dicat eos qui alicui rei

Ioh. 8. 32.

comixti, unitique fuerint, illam agnoscere
cui commixti fuerint, communicaverint;

Ioh. 8. 32.

ante talem vero unionem, & commu-
nionem, etiam si rationes aliqua dere alle-

Ioh. 8. 32.

quantur, non agnoscere illam. Hinc
Gen. 2. 23.

Adam cum diceret de Eva: *Hoc nunc os ex*
ossibus meis, & caro de carne mea, non agno-
scebat conjugem; cum vero illi adhæsit,

Gen. 4. 1.

tum dictum est illud: Agnovit autem Adam
Evam conjugem suam. Quod si quis iri-

Eph. 5. 32.

deat, quod de Dei cognitione tradantes
acceperimus illud exemplum: *Cognovit*
autem Adam conjugem suam, primum qui-

Eph. 5. 32.

dem illud is notet: *Hoc mysterium magnum*
est in Christo, & Ecclesia, quæ sibi

Eph. 5. 32.

etiam seipsum, ut Ecclesia, quæ sibi
etiam seipsum, ut Ecclesia, quæ sibi

Eph. 5. 32.

etiam seipsum, ut Ecclesia, quæ sibi
etiam seipsum, ut Ecclesia, quæ sibi

Eph. 5. 32.

etiam seipsum, ut Ecclesia, quæ sibi
etiam seipsum, ut Ecclesia, quæ sibi

Eph. 5. 32.

etiam seipsum, ut Ecclesia, quæ sibi
etiam seipsum, ut Ecclesia, quæ sibi

Eph. 5. 32.

etiam seipsum, ut Ecclesia, quæ sibi
etiam seipsum, ut Ecclesia, quæ sibi

Eph. 5. 32.

etiam seipsum, ut Ecclesia, quæ sibi
etiam seipsum, ut Ecclesia, quæ sibi

Eph. 5. 32.

etiam seipsum, ut Ecclesia, quæ sibi
etiam seipsum, ut Ecclesia, quæ sibi

ἐστὶ μὴ ἀπολαύειν, & ἐκκαθαρίζεται τὸ
τὸ ἴδιον, & ἰσοτιμίας ὁφθαλμοὶ βλέπει
τῶν τὸ θεῖον, ἀλλὰ τὸ καθαῖον τὴν καρδίαν
πεποινημένοι τὸ χάριτος αὐτοῦ, ὡς
ὁ σωτὴρ μαρτυρεῖ λέγων· μακάριοι οἱ καθαροὶ
τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸ θεῖον ἑώρακον· ἀμαρ-
τία πρὸς τὸ· ἡδὴ ἐγὼ τὸ πατέρα εἰ μὴ
ὁ υἱός· φησὶ γὰρ ὅτι ὁ πατήρ ἐστὶ ἰσὺς ὁ
πατήρ, & πιστεύει αὐτῷ· ὁ μαρτυρεῖ ἡμεῖς
ὁ υἱός ἐγὼ τὸ πατέρα εἰ μὴ ὁ υἱός, τὸ ἐπὶ
B εἴπωσιν ὁ ἀβραάμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ
ἐκ δικαιοσύνης· εἰ δὲ μὴ ἐπὶ ἡμᾶς βιά-
σεται λίγοντας μὴ πιστεῖν τὸ πιστεῖν, τὸ
γνωσκειν, καὶ εὐδελόγηται πιστεῖν μὴ, καὶ
ἐχεν δὲ γινώσκον τὴν πεποινημένην αὐτῷ τὴν
ἐκ αὐτοῦ λέγοντος· περὶ τῶν πιστευόν-
των αὐτῷ ἰδοὺς· ἐάν μαρτυρῇ ἐπὶ λόγῳ
τῷ ἐμῷ, γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, & ἡ ἀλήθεια
ἐλευθερώσεται ὑμᾶς· ἀλλὰ τῆς γὰρ ἐπὶ πρὸς τὸ
ἐάν μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, γνώσεσθε τὴν
C ἀλήθειαν, γρηγορήτω· ἐλεγον οὖν ὁ ἱερεὺς φησὶ
τὸς πιστεύοντας αὐτῷ ἰδοὺς, & ὁ ἱερεὺς
αὐτῷ· ἐάν μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, γνώ-
σεσθε τὴν ἀλήθειαν· πολὺ δὲ ἀποφύγετε πρὸς
τὴν πιστεύον ἐργασίαν, τὴν πιστεύον μὴν, ὡς μὴ
γὰρ ἀλλὰ τὸ πνεῦμα· οὐδὲν γὰρ λόγος αὐτοῦ
ἀλλὰ δὲ λόγος· γνώσεσθε τὸ αὐτοῦ πνεῦμα
ἐπὶ τῷ πιστεῖ ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι· καὶ πιστεῖ
μὴν ὡς τὸ αὐτοῦ πνεῦμα ἐπὶ τῷ γινώ-
D σκεσθαι τὸ θεῖον τὸ πιστεύον· αἱ δὲ πρὸς
τὸ ἀνεκράναι τὸ ἴδιον τοῦ ἐργασίαν πρὸς αὐτὸν
συνεχῆ, ὅτι πρὸς αὐτὸν φησὶ· ὅτι ἐν ἰδοὺς
αὐτῷ τὸ πατέρα μου, φησὶ γὰρ, ἐν ἰδοὺς αὐτῷ
αὐτῷ, ἀλλὰ ὁ δὲ πιστεύει εἰς τὸ πατέρα μου, ἡ
γὰρ ἀποσταλέντι ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐκ ἐπιστολῆς
ὁ δὲ ἀνεκράναι τὸ ἴδιον ὡς αὐτὸς τὸ πατέρα
ἐκ, & ὡς αὐτὸς φησὶ, ὅτι ἐπὶ τῷ πιστεῖ, ὅτι
καὶ γινώσκον· ὅσα δὲ εἰ μὴ & αὐτὸς γρηγορήτω
ἀνακεκαρμένους ἡμᾶς ἐκ ἐργασίας γινώσκον αὐ-
τῷ φησὶ ὡς ἀνεκράναι καὶ κεκοινωνησάν·
E ἀπὸ δὲ τῷ ἰσχυρῶς ἐνώσει καὶ κοινωνίας καὶ
τὸς λόγους κατακαυθάνοντες αὐτῷ ἡμᾶς, ὡς
γινώσκον ἐκείνῳ· ὁ γὰρ ἀδάμ αὐτῷ τὸ εἶδος
λέγων· τὸτε τὴν ἐστὶν ἐκ τῷ ἐστὶν με, καὶ
καὶ αὐτῷ ἐκ τῷ σαρκοῦ μου, καὶ ἡδὴ τὴν
γυναικα· ὅτε γὰρ αὐτῷ ἀπολλήθη, πρὶν ἢ
ἐργασίαν· ἐγὼ δὲ ἀδάμ εἶσαν τὴν γυναικα αὐ-
τῷ· & εἰ ἡμεῖς γε προσκολλησώμεθα τὸ πατέρα
ληφέναι ἡμᾶς εἰς τὴν αὐτῷ θεῷ γινώσκον πατέρα
δαίμα τὸ· ἐγὼ δὲ ἀδάμ εἶσαν τὴν γυναικα αὐτῷ,
πρῶτον μὲν τῷ· τὸ μυστήριον τῶν ἡμε-
ῶν

ἐστὶν ἡμεῖς πατέρες. διότι ἐσθ' ὃ δὴ πατέρα λέγει τὸ
 πρὸς ἀρρην· καὶ ἡμεῖς λέγομεν πατέρα τὸ
 πρὸς τὸν υἱόν. καὶ αὐτὴ ἡ λέξις χρηταί. καὶ * ἀν-
 θρώπων κυρεῖ. ὁ κολλώμενος τῇ πόρῃ ἐν σῶ-
 μάτι ἐστὶν, καὶ ὁ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἐν πνεύ-
 μάτι ἐστὶν ἐγνωκέναι μὴ ἐν ὁ κολλώμενος τῇ
 πόρῃ τῇ πνεύματι, ὁ κολλώμενος τῇ γνώμῃ
 καὶ τῇ γνώμῃ, μάλλον ὅτι ἐστὶν ἀγαθὸς ἐγνω-
 κέναι ὁ κολλώμενος κυρεῖ τὸν κύριον. εἰ δὲ
 τὸ ὅτι ἐστὶν ἐκείνου, φανερὸν τὸν πατέρα σὺν ἡμε-
 ρῇ, ἐστὶν τὸν, καὶ ἀληθὴς ὡς ὁ λέγων. ἔτι
 ἐμεῖς οἶδατε, ὅτε τὸν πατέρα με· εἰ ὃ μὴ ἔ-
 τας ἐκλαμβάνοιμεν, λέγω ὃ καὶ τὴν τελου-
 σάν ἐκδοῦμαι, ὅ, γνώσκων, ἀντὶς, ἀνακε-
 κῶσται καὶ ἡμεῖς, διηγεῖται πρὸς τὸ. νῦν δὲ
 γινώσκοντες, μάλλον ὅτι γινώσκοντες ἴσασθαι ὅτι
 καὶ τὸ ἐγὼ κυρεῖ τὸς ὄντας αὐτὸ καὶ τὸ ἡμεῖς
 ἐγνωκέναι τὸς ὄντας αὐτὸ ἀνακεκῶσται αὐτοῖς,
 καὶ μετὰ δὲ αὐτοῖς τὸ ἐγὼ εἰς εἰσότητος, καὶ ἀν-
 κληφὸς αὐτοῖς, ὡς ἡ εἰς διαμελὶς λέξις φησὶν
 τὴν ἐγὼ εἰς χεῖρα, ὅτι ἡ χεῖρ εἰς πατέρα ὄντων τῶν
 ἐστὶν (ὡς περὶ δικωτῶν διότι καὶ μὴ πέριον
 ἀπ' αὐτῶν αὐτὸς μακρυνόντες διὰ τὴν χεῖρα εἰς
 εἰς, καὶ ἀρπαγῇ). ἐδίδει γὰρ ἀρπαγῇ ἐκ τῆς
 χεῖρος τῆς πατρός· καὶ ταῦτα ζητήσεις εἰς τὸ
 αὐτὸ, λέγω δὲ. ἔτι ἐμεῖς οἶδατε, ἐδίδει τὸν πατέρα
 με, εἰ ἐγὼ γινώσκοντες πᾶσι τὸν θεὸν μὴ γι-
 νώσκοντες τὸν πατέρα. εἰ γὰρ ἔτερος αὐτὸς ἴδιον
 ἐστὶν, καὶ ὅτι πατὴρ, καὶ ἔτερος καὶ ὅτι ἐγὼ ὁ
 θεός, ὅρα ἐστὶν πᾶσι γινώσκοντες μὴ τὸν θεόν, μὴ
 γινώσκοντες τὸν πατέρα, ὅρα τὸ ἐγὼ αὐτὸν
 θεόν, μὴ γινώσκοντες τὸν πατέρα. φησὶν οὖν
 ὁ πατὴρ καὶ τὴν αὐτὴν αὐτὴν τῇ μαρτυρίᾳ πορεύσθαι
 πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας, καὶ εἰς αὐτοῖς πορεύο-
 μεν πρὸς τὸν πατέρα με, καὶ πατέρα υἱόν, καὶ
 θεόν με, καὶ θεὸν υἱόν καὶ εἰς τοῖς ἑτέροις διδοῖς λέ-
 γειν * καὶ ἐγὼ μὴ αὐτοῖς, ὅτι σὺ ἐγὼ ἔγνωσαν τὸν
 πατέρα μωσῆς καὶ οἱ ἄλλοι. ὅτι ὅρα σὺ ἐγὼ
 ἐστὶν ἀληθὴς, ὅτι πάντως ὁ μὴ ἐγνωκέναι τὸν πατέρα
 σὺ ἐγὼ ἔγνωσαν υἱόν. ὁ μὴ γὰρ υἱὸς ἐγὼ τὸν πατέρα
 ἐγὼ εἰς τὸν πατέρα τὸν κύριον, ὅτι ὡς περὶ σὺ ἐγὼ ἀ-
 νελόντες μὴ αὐτοῖς ὅτι οὐκ ἐγὼ ἔγνωσαν τὸν κύριον
 υἱὸς γὰρ ἐπείρεται) εἰς πατὸς δεσπότης. ἔ-
 τας πρὸς τοὺς αὐτοὺς θεόν ἐδίδει αὐτοῖς * ὅρα
 δεξάμεθα λέγοντες ὅτι καὶ μὴ υἱὸς ἐπείρεται γινώ-
 σκειν τὸν πατέρα, καὶ τὸν θεὸν τὸν κύριον, καὶ
 ἔτι ὁ θεὸς αὐτοῖς ἐγὼ τὸν πατέρα, ἔτι ὁ υἱὸς τὸν
 κύριον· μνηστὴρ γὰρ ἐστὶν ἐκείνων ἀναγε-
 λωμένων ἐν τοῖς ψαλμοῖς. ὅτι τὸς ἁγίους,
 ἀλλὰ ἐπὶ τὸν μὴ πάντων, ὅτι ἐγὼ μὴ * ἐγὼ

JOHANNEM. 265
est; deinde autem apponat, & conferat, quod dicitur apud Apostolum de mare, & femina (nam eadem dictione utitur de homine, & de Domino) *Qui adha-* 1. Cor. 6. 16.
ret, inquit, meretrici, unum est corpus. 17.
& *qui adheret Domino, unus est spiritus.* Itaque qui adheret meretrici, meretricem agnoscat; qui adheret conjugi, conjugem agnoscat, inio, potius quam hoc, qui adheret Domino, & sancte agnoscat Dominum. Quod si hæc ita se habent, Pharisei non norant, neq; Patrem, neque Filium; verusq; est sermo B. dicens: *Neque me scitis, neque Patrem meum.* Si vero isto modo non exponamus, dico autem secundum ultimam intelligentiam, verbum, agnoscere, pro eo, quod est, commisceri, & uniri, exponat aliquis illud: *Nunc autem agnoscentes Deum, magis autem agniti a Deo:* & illud: *Agnovit Dominus eos, qui sunt ejus.* Gal. 4. 9. 2. Tim. 2. 19.
Judicio enim meo, agnovit Dominus eos, qui sunt ejus, comixtus illis, & suam ipsius divinitatem illis participans, assumensque ipsos, ut Evangelicæ lectio habet, in sua ipsius manu: quippe cum in manibus sint Patris, qui crediderunt in Servatorem: quamobrem etiam non rati-
ficentur, ni ab ipsa cadant elongantes se à manu Dei; nullus enim eas rapit de manu Patris. Posthæc inquires in illud dictum: *Neque me nostis, neque Patrem meum,* num sit aliquis, qui agnoscat Deum, & Patrem non cognoscat. Nam si alia illius notio est, in quantum Pater, alia in quantum Deus, fortassis aliquis cognoscat Deum, nullum Patris cognitionem habens, nisi quia sit ipse Deus. Inquit igitur Servator post resurrectione Maria: *Vade ad fratres meos, & ad* 1. Joh. 20. 17.
dic illis: Vade ad Patrem meum, & Patrem vestrum, & Deum meum, & Deum vestrum. Ac profecto gratificando illis, qui ab Ecclesiæ decretis dissident, dicere possumus Moysen, & Prophetas, Patrem Christi non agnovisse: quæ res fortassis est vera, quod omnino non agnovit Patrem, quia Filius agnoscat Patrem; servus dominum: & quemadmodum impie non diceremus Filium non agnovisse Dominum, quia Filius cum sit, non tentatur à Patre domino; ita servantes eundem Deum, nihil absurdi admittemus dicentes decere, ut Filius agnoscat Patrem: servus Dominum: quia neq; servus agnoscat Patrem, neq; Filius Dominum. Cum innumeræ igitur preces in Psalmis sint scriptæ, & Prophetis, atq; etiam Lege, non admodum invenimus aliquem qui Deum patrem appelleret: si-

δατε, ἔτε τον πατέρα με οἰδατε· ταῦτα ζη-
 τῶ, πότερον ἴδον διῶα τῷ. εἰ ἐμε ἤδατε,
 καὶ τον πατέρα με αὐτὸν ἤδατε, ὅτι τον πατέ-
 ρα με ἤδατε, καὶ ἐμε αὐτὸν ἤδατε, ἢ ἔ· ὁ ἡγεμα-
 νη ἴδον ταῦτα διῶαδς ἀλλήλοις, τῷ ἀνα-
 βαίνειν διὰ τὴν γνώσεως τῶ ὑπὲρ πάντων γινώσκων
 τῶ πατρός τον γινώσκον τον πατέρα, καὶ μὴ
 ἀλλως οὐκ ἔσθαι τον πατέρα ἢ τῷ οὐκ ἔσθαι τον
 υἱόν. ὁ γὰρ ἑώρακας, φησὶν, ἐμε, ἑώρακε
 τον πατέρα τον περὶ Ιωάννη με. ὅρα ἀνδρὲς
 ἐρχεται. ὁ ἐώρακας τον πατέρα ἑώρακε
 με, ἐπειπὶς ὁ τον λόγον τε θεωρηκας τῶ θεῷ,
 θεωρεῖ τον θεόν, ἀναβαίνων διὰ τῶ λόγου
 πρὸς τον θεόν. ἀμύχανον δὲ ἐστὶ μὴ διὰ
 τῶ λόγου θεωρεῖσθαι τον θεόν. καὶ ὁ θεωρεῖν
 τῷ ὁφείων ἐκπέσεν ὁ θεὸς πρὸ τῶ ἀν-
 θρώπου ἐκείνου, ἀναβαίνει διὰ τῶ ἐγνωκέ-
 ναι τῷ ὁφείων ὅτι τον πατέρα αὐτὸν· ἀδιῶα-
 τος δὲ χωρὶς τῶ ὁφείας. * πρὸς αὐτοῦ γινώσκον
 καὶ τον τῶ ὁφείας θεόν. ὁ αὐτὸν ἐρεῖς καὶ πρὸς
 τῶ ἀληθείας. ὁ γὰρ νοεῖ πρὸς τον θεόν, ἢ θεωρεῖ
 αὐτόν, ὁ μὴ ταῦτα τῷ ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς
 τῶ ἀλήθειαν, ἢ ἔως ἐλθῇ ὅτι τῶ ἐνι-
 δυνάμει ἐστὶ, ἢ τῶ ὑπερεκείνου τῶ ἐστὶς διῶα-
 μα, καὶ φύσει ὁ θεός. καὶ ὅρα γε ὡς πρὸς τον
 ναὸν ἀναβαλῶμοί πινες ἦσαν δι' ὧν ἐσθίει πρὸς
 τῶ ἀγατῶν ἀρίων, ἔως οἱ πάντες ἡμῶν ἀνα-
 βαλῶμοι * ὁμογενῆς ἐστὶς θεῷ, καὶ * ἐπὶ τῶ ἀνα-
 βαλῶμοι * ὁμογενῆς ἐστὶς πᾶσι τοῖς θεοῖς
 αὐτῶν. ὁ γὰρ τῶ ἀνθρώπου, ὁ ἔως ἐφεξῆς μέχρι
 αὐτῶν. ἔως οἱ μὲν πάντες εἰσὶν ἀναβαλ-
 ῶμοι τῶ θεῷ. ὁ δὲ δι' ἐκεῖνον πᾶσι κατωτέρω
 ἀνθρώπων αὐτῶν, ὁ διὰ βαρύνοντες ὁ δόξοντο, ὁ
 ἐξῆς αὐτῶν ὅτι τῷ πᾶσαν ἐν τοῖς ἀναβαλ-
 ῶμοις ὁδόν, ὡς τε ἀναστῆναι δι' αὐτῶν ὅτις καὶ ἀγ-
 γέλους, καὶ τῶ λοιπῶν διῶαμεων. καὶ ὡς
 ὁπποῖας ὁ αὐτῶν, ἐπὶ ἑτέρων ἐστὶν ὁδός, καὶ
 ὡς πρὸς ἀπαντήσας διὰ τῶ ὁδῶ. ἵνα μὴ
 ταῦτα ἔως φθάσῃ πρὸς τῶ τῷ ὡς πρὸς, καὶ ἄρ-
 χοντι χεῖρα αὐτῶν καθ' ὅτι ποιμὴν ἐστὶν, ἵνα
 πρὸς διῶα τῶ αὐτῶν διὰ λαοῦ καὶ βασιλέως ὡς
 αὐτῶν πρὸς τῶ ὡς ἀμύχανον, ἵνα πρὸς τον
 ἀρετῶν τῷ ἀμαρτίαν, καὶ μὴ τῶ ἀκακα-
 τῶ ἀρετῶν φάγωμεν αὐτῶν τῶ σαρκός, τῶ ἀ-
 ληθινῆς τροφῆς. ὁ δὲ μὴ ἐξέρων τε τῶ πρὸς
 καὶ μὴ τῶ ἐξέρων τε τῶ πρὸς λαβὼν ἀκέρως
 τῶ ἐμε οἰδατε, ὁ τῶ πατέρα με οἰδατε, καὶ ἐπὶ
 ἐμε οἰδατε, καὶ τον πατέρα με οἰδατε. αὐτῶν
 ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδά-
 σκων ἐν τῷ ἑσθῶ, ὁ ἐδίδει ὅτι αὐτῶν, ὅτι ἐπὶ
 ἐλθῶν ἡ ὥρα αὐτῶν· εἰ μὴ ἡ χρήσιμον

Acitis, neque Patrem meum scitis. Insuper
 hac quarto; utrum hoc proloquium; Si
 Patrem meum sciretis, & me sciretis,
 idem valeat cum illo; Si me sciretis, &
 Patrem meum sciretis, annon. Et arbi-
 tror hac inter se non æquipollere, eo
 quod qui Patrem agnoscit, ascendat à
 cognitione Filii ad cognitionem Patris:
 nec alio modo videatur Pater, quam vi-
 sione Filii; *Qui enim vidit me*, inquit, *Ioh. 4.9.*
vidit Patrem, qui misit me; nec tamen
 dixisset; Qui vidit Patrem, vidit me, quo-
 niam qui Sermonem Dei videt, videt
 Deum, ascendens à Filio ad Patrem; fieri
 enim nequit, ut videat quis Deum non
 habens ducem λόγος, [scu Sermonem &
 Filium Dei:] & qui cognovit Sapientiā
 quam creavit Deus ante secula ad opera
 sua, à cognitione Sapientiæ ascendit ad
 ipsius Sapientiæ Patrem: fieri etiam ne-
 quit, ut sine huius Sapientiæ ductu in-
 telligatur Sapientiæ Deus. Quod idem
 de veritate dices: non enim intelligit al-
 iquis Deum, vel videt ipsum, & postea
 veritatem; sed antea veritatem, ut isto
 modo veniat ad contemplandam essen-
 tiam, vel essentia superiorem potentiam,
 & naturā Dei. Ac profecto fortasse
 quemadmodum gradus quidam erant
 in Templo, per quos ingrediebatur ali-
 quis in Sancta, Scilicet, ita omnes gradus
 nostri unigenitus est Filius Dei; & sicut
 primus graduum Unigenitus est in re-
 bus inferis, itemque secundus primo su-
 perior, & sic deinceps usque ad supremū;
 sic omnes gradus sunt Servator: cujus
 humanitas gradus inferior veluti pri-
 mus est: per quam gradientes emeti-
 untur omnem graduum viam, & deinceps
 ea, quæ ipse est; ita ut ascendamus per
 ipsum, qui Angelus est, & cetera poten-
 tia. Quin etiam propter consideratio-
 nes de ipso; quandoquidem aliud est
 via, & aliud ostium; primum pergamus
 per viam necesse est, ut postea isto mo-
 do perveniamus ad ostium; & ad uten-
 dum eo, præcipue in quantum est pastor
 ut quis etiā eo ut Rege frui possit, juvari-
 que ab ipso, primo gradu, ceu agno, ut
 in primis tollat peccatum nostrum; ac
 postea purificari comedamus ipsius car-
 nis, nempe verum cibum; cumque quis di-
 ligentius perscrutatus fuerit his proxi-
 ma, percepitque illud, audiet; Si me sci-
 retis, & Patrem meum sciretis & quoniā
 me scitis, & Patrem meum scitis, *Hæc Ioh. 8.20.*
verba loquutus est in Gazophylacio, docens
in Templo, & nullus eum apprehendit, quod
non dum venerat hora ejus. Nisi aliqua ef-

fer utilitas, eo quod prædicta nunciata A
fuere, ac dicta à Servatore in Templo,
haudquaquam additurus fuerat Evan-
gelista his, quæ dixerat Iesus: *Hæc verba
loquutus est in Gazophylacio, docens in
Templo: & frequenter ubi additur: Hæc
verba loquutus est in tali loco: si inda-
gaveris, invenies quod sit illi addita-
mento consentaneum. Ut igitur intel-
ligatur aliquid, quare à Iesu dicta fue-
rint hæc verba in Gazophylacio, appo-
nemus ea quæ à Luca, & Marco didi-
cimus; qui mentionem Gazophylacii*

Luc. 21. 1. fecerunt. Et hæc quidem Lucæ sunt

*2. & 3. verba: Cumque respexisset in divites mu-
nera sua in Gazophylacium mittentes, vidit
pauperulam quandam viduam mittentem
minuta duo. & dixit: Vere dico vobis hæc
pauperem viduam plusquam omnes misisse:
nam omnes hi ex eo, quod sibi edundat, mi-
serunt in dona Dei; hæc autem ex penuria
sua universam substantiam, quam habebat*

Marc. 12. 3. misit. Marci vero verba sic se habent: Et

*41. & seq. cum sederet Iesus ex adverso Gazophylacii,
spectabat quomodo multitudo mitteret as
in Gazophylacium: & multi divites mitte-
bant moneta: & venit quidam vidua pau-
per, misitque minuta duo qui est quadrans:
vocatque ad se Discipulis suis dicit illis:
Amen dico vobis, vidua hæc pauper plus
misit, quam omnes, qui miserunt in Ga-
zophylacium: nam omnes ex eo, quod il-
lis supererat, miserunt; at hæc ex penuria
sua omnia, quæcumque habebat, misit, to-
tam substantiam suam. Quid autem ego
velim observans additionem verbo-
rum, nempe quod Gazophylacium erat
in Templo, pro intelligentia contextus
Johannis, quo de agitur, jam dicemus. D
Sive Templum Dei, & quæ in Templo
sunt, sensu anagogico exponimus, live
spiritualem sermonem; huic conse-
quenter Gazophylacium etiam, quod
in Templo erat, diligenter considera-
bimus: quod quidem Gazophylacium
locus cum sit numismatum, quæ offe-
runtur ad honorem Dei, & ad dispen-
sationem requirunt pauperum, quid aliud
sunt numismata, quam divini sermones
imaginem magni Regis impressam ha-
bentes, qui considerantur à mensariis
probat, gnaris dividendi probata ab
improbatis, quæ mentiuntur se esse
probata, & servantibus illud Iesu man-
datum: *Esse probi trapezites: & Pauli**

*1. Thess. 5. 21. doctrinam dicentis: Omnia probantes,
quod bonum est tenete; ab omni specie
22. male abstinete vos: Unusquisque au-
tem inferat ad ædificationem Ecclesiæ
ferens ad Gazophylacium, quod mente
cernitur, quæcumque potest ad honorem*

δομῶν τῆς ἐκκλησίας φέροντες τὸν νοητὸν γαζοφυλάκιον* ὃς διώκει εἰς τιμὴν ὁ θεός

ὡς μαθεῖν ἐν τῷ περὶ τῆς ἀποκαλύψεως
ὡς σωτῆρος λαλοῦντος ἐν τῷ γαζοφυλά-
κῳ ὅτι αὐτὸς ἐθελοκίνητος ὁ διαφθερῶν
ὁ ἰσχυρὸς τῶν ἰσχυρῶν τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γα-
ζοφυλάκῳ διδασκῶν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ παντὶ
γέγονε ὡς οἰκιστὴς τῶν ῥημάτων ἀλά-
λησεν ἐν ᾧ δέ τινι τῷ, ἀπὸ τῆς εὐσεβείας
τῆς ὁδοῦ τῆς εὐλογίας ἐν νοητῇ πύλῃ ἐν τῷ
γαζοφυλάκῳ τὰ ῥήματα τὰ ὡς τὰ
ἰσχυρὰ ἐξῆλθεν, ὡς ἀποστόμους ἀπὸ τοῦ λαοῦ
καὶ ἀρκῶν μεμαρτημένων νομισμάτων τῶν γα-
ζοφυλάκων ὑπὸ μύρου ἐλαττωμένα ἀναβί-
βας ἵνα εἰς τὰς βαλόντας εἰς τὸ γαζοφυλά-
κον τὰ δῶρα αὐτῶν πλεονέξῃς, ὡς ἵνα χηρὰ πε-
νιχρὰν ἐλάττωσιν λεπτὰ δύο, καὶ εἰπὴν ἀληθῶς
λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χηρὰ ἡ πτωχὴ αὐτῶν πάν-
των ἐβαλεν πάντες ὅς ἐστι ἐν τῷ θεῷ ὡς οὐκ ἐν-
τος αὐτοῦ ἐβαλεν εἰς τὸ δῶρον ὅς ἐστι αὐτῇ ἐν
τῷ ὑπερῷ καὶ αὐτὴ πάντα τὸν βίον ἐάντ' ἑ-
χὼν ἐβαλεν ὑπὸ τῷ ἱερῷ μακρῶν καὶ ἵνα
ἰσχυρὰ κατέναντι τῷ γαζοφυλάκῳ, ὡς ἵνα
πᾶσιν ἐβάλῃ χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον
πολλοὶ πλεονέξοντες πολλὰ ἐλάττωσαν
κηρὰ πτωχὴ ἐβαλεν λεπτὰ δύο, ὅς ἐστι κοδραν-
τις καὶ ἀποσκαλεσάμενος τὰς μαρτίδας αὐ-
τῆς εἰπεν αὐτοῖς. ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χηρὰ ἡ
πτωχὴ αὐτῶν πάντων ἐβαλεν τῶν ἐλόν-
των εἰς τὸ γαζοφυλάκιον. πάντες ὅς ἐστι
ὡς οὐκ ἐν-τος αὐτοῦ ἐβαλεν αὐτῇ ὅς ἐστι
ἐξῆς αὐτῆς πάντα ὅσα ἔχει ἐβαλεν, ὅτι ἐν
βίῳ αὐτῆς. ἡ δέ μοι βέλεται ἡ τῆς ἰσχυρῆς
ὡς ἀποσκαλεσάμενος τὰς μαρτίδας αὐ-
τῆς ἐπὶ τῷ ἱερῷ, ὡς ἐννοήσῃ τὴν ἀποκαλύψεως
ἰωάννη λέγειν, ὅτι λέγει αὐτῇ. εἰς τὸν ἀνάγο-
μεν τὸν δῶρον, καὶ τὸν ναόν, εἰς τὸν πύ-
ματινόν λόγον, τὸ ἄλλο δὲ καὶ ἐν τῷ ἱε-
ρῷ γαζοφυλάκῳ καὶ ἀποσκαλεσάμενος, ὅς ἐστι
πύματινόν νομισμάτων εἰς τιμὴν θεοῦ καὶ ἀποκαλύ-
ψαν ἀναπαύσεως πενήτων ἀποσκαλεσάμενος, ὡς
νομισμάτων ἵνα ἀνέη ἡ οἱ θεοὶ λόγοι τῶν
ἐκόντων ἐν μεγάλῃ βασιλείᾳ ἐν ταπεινότητι
ἐχόντες, ὡς δοκίμων τραπεζῶν τῶν ἀποκαλύψεως
τῶν χηρῶν ἐν τῷ ἀποκαλύψεως τῶν δοκίμων
ἀδύνατα, ἀποσκαλεσάμενος ἵνα δοκίμων, καὶ
την τῶν τῶν ἐκόντων ἵνα ἐν λέγειν ὅτι δο-
μοι τραπεζῶν γινώσκετε, καὶ τῶν παύλων διδά-
χῃ φάσκοντες πάντα δοκιμάζετε, ὡς καλῶν
κατέχετε, ὑπὸ παντός ἵνα ποιῆτε ἀπὸ
χερῶν. ἵνα δὲ σιωπῇ φερεται εἰς οὐκ
δομῶν τῆς ἐκκλησίας φέροντες τὸν νοητὸν γαζοφυλάκιον* ὃς διώκει εἰς τιμὴν ὁ θεός

[illegible]

A Dei, & utilitatem communem, Quoniam vero communitas duobus modis juvatur, verbis, & operibus, quæ iustus agit; pulchre hæc etiam opera referuntur ad Gazophylacium, quod mente cernitur. Sed quoniam non æquales, ac ne omnino quidem similes omnibus sunt vires in hac vita; quandoquidem dedit paterfamilias uni quinq; talenta, alteri duo, & alii unum, unicuique secundum propriam potentiam; animatus hujus Sermo laudat quos laudat, respiciens ad potentiam mittentem in illud, quod interpretari sumus Gazophylacium; non respiciens ad solam quantitatem rerum, quæ offeruntur: quam etiam ob causam scripta sunt, quæ ex Luca, & Marco appolluimus. Et quoniam est aliquis qui plura potest, pauciora quidem faciens, quam pro potentia in se existenti, sed plura comparatione eorum qui minus possunt; magis laudantur hi, qui totis viribus suis fecerunt pauciora, quam qui plura intulerint ex potentia, quæ ferre valeat longe copiosiora. Pariter etiam docetur his dictis qui spiritualiter hæc considerant, quod qui putant præcellere, extollere se non debeant contra eos qui iudicio hominum sunt tenuiores: non enim certus est fidelis, existimans se meliora & copiosiora facere, conferens se ipsum cum minima agentibus, quod omnia quæ potuit fecit; vel quod per Sermone, & Filium Dei non poterans exigebat eo omnia, quæ reddidit. Respexit ergo ad eos divites Jesus qui munera sua mittebant in Gazophylacium: & intuitus pauperulam viduam minuta duo mittentem (fortassis cogitantem simplicius de rebus divinis contemplatione, & actione & consequenter his viventem) dixit: Vere dico vobis viduam hanc pauperem plus, quam omnes misisse: quod dixit despiciens quodammodo divites qui multo copiosiora ferre in commune valentes, quod ad potentiam attinet ex eo quod illis redundabat, mittebant in munera Dei partem minimam eorum, quæ inferre poterant. Confidera etiam viduæ penurias; & quod vim sibi inferens, omne quam habebat, substantiam tulerit in Templum, in Gazophylacium, offerens omnem potentiam suam Deo. Semper igitur Jesus juxta Lucam respiciens in divites mittentes munera sua in Gazophylacium, videt etiam pauperulam viduam minuta duo, iuxta Marcum vero cum federet ex adverso Gazophylacii videt, quoniam modo omnis populus mittit pro viribus suis æs spirituale in

Gazophylacium : & , tanquam qui solus videre possit divites , videt , quæ-
 L1 3 nam

[illegible]

A lio de pauperibus deque vidua pau-
percula, ut explicata est, & si quis
imitator est Christi, veniat ad Tem-
plum Dei quod mente cernitur, & non
est in loco, mentre iter faciens, & se-
quens spiritum, à quo manu ducipie ad
Templum ipsum potest, afferatq; pro-
bata numismata, nempe verba vitæ æ-
ternæ ad gazophylacium, & opera hu-
juscemodi verbis consona. Atque uti-
nam aliquis nostrum non sit illa vidua,
quæ ferre plus nil valet duobus minutis,
neq; dives affersens ex eo solo, quod re-
dundat, sed omnes divites Deo dedi-
cet. Cæterum non omnia quæ habebat
verba, loquutus est Jesus in gazophyla-
cio docens, sed tot, quot capiebat ga-
zophylacium: nam ne mundum qui-
dem ipsum totum arbitror capere Dei
verbum. Attamen tot verba in ga-
zophylacio loquens, & docens Jesus in
Templo nondum ab ullo tenetur: ver-
ba namque ipsius fortiora erant ipsum
apprehendere volentibus: & certe
quamdiu loquitur, tamdiu nemo illi in-
Cuidias struentium apprehendere eum valens;
sed si tacuerit, tunc tenetur: unde in-
terrogatus à Pilato, & flagellatus, quod
vellet pro mundo pati, tacet: alioquin
si loquutus fuisset, non crucifigendus
ex infirmitate, quoniam non est infir-
mitas in his, quæ Sermo Filius Dei lo-
quitur: cumque existeret in gazophy-
lacio, nondum instabat hora, qua pre-
nderetur: sed neque oportebat eum pre-
hendi in Templo: torrentem esse ne-
cesse erat locum, ubi volebat Jesus
prehendi, & ubi poterat prehendi.
D Quin etiam tempus, quo capiendus
erat, minime diurnum esse oportebat:
*Nam Iudas cum accepisset cohortem, & à
principibus Sacerdotum, ac Pharisæis mini-
stros, venit illuc cum laternis, & facibus,
ac armis. Cæterum de hoc dicto: Non
dū venerat hora, ius, in superioribus dis-
seruimus pluribus verbis, quibus etiam
in præsentia uteris Rursus ergo dixit illis: Ioh. 8. 20.
Ioh. 8. 21.
Ego vado, & queretis me, & in peccato ves-
stro moriemini: quo ego vado vos non po-
testis venire. Et hæc in gazophylacio, in
Templo cum loqueretur, addidit supe-
rioribus: nec solum hæc, sed alia mul-
to plura usque ad eum contextum:
Antequam Abraham fieret, ego sum. Post
hunc autem sermonem cum lapides sus-
tulissent Judæi, ut lapidarent eum, Jesus
abscondit se, & exivit è Templo: quan-
do præteriens vidit cæcum à nativi-
tate, de quo sciimus, Deo dante, cum
ad locum pervenerimus. Hæc autem
loquitur, ut eveniat id, quod subiungi-
tur: Hæc eo loquente, crediderunt in eum,
nimirum pauperes, quia ad gazophyla-
cium*

καὶ αὐτὸν διαφοραῖς τοῦ ζήντων τὸν ἰσέν, & A
 πάντων γησιώσας, καὶ ὡς τ' αὐτῶν ζωπρίας,
 καὶ ὡς ἐλθόντων ἀπ' αὐτῶν ζήντων αὐτῶν· ἐπὶ
 ἡμῶν καὶ μελέας διποπεπληκίας & καλῶς περ-
 βεταῖς ζήντες τὸν ἰσέν. διόπερ μόνος οἱ ὀρθῶς
 ζήντες αὐτῶν ἐρνήλιν δίδον, οἱ καὶ κυρίως
 λέγουσι δὲ αὐτῶν ζήντων τὸν ἐν δόχῃ λόγον,
 περὶ τὸν θεόν λόγον, καὶ ἵνα αὐτὸς περὶ αὐτοῦ
 πᾶσι πατέρι· παρὼν ὅ, καὶ ἐμφαντοῦ ὁμοῦ
 ὁμοῦ, ἐπὶ δὲ μὴ ὡς ἀδεχθῇ ἀπειλῇ τοῦ ὡς ἀ-
 γνῶν, καὶ λέγει· ἐγὼ ὡς ἀγνῶν, καὶ ἐὰν ἀπελθόν-
 τῶ γε αὐτῶ ζήντων αὐτῶν, ὅσα διήσομαι
 αὐτῶν. ἀλλ' ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ ἡμῶν διποτανεμε-
 θα ὡς δὲ ὅτι πᾶν τῶ ὡς ἀγνῶν, καὶ πᾶν ὡς ἀ-
 γνῶν, μὴ δὲ πᾶν διποσκοῦμαι, ἵν' ἐν καιρῷ
 ζήνται * καὶ τοῖς γε ἔτι ἔχουσιν αὐτὸν
 καὶ μπερθεωρηκόσιν αὐτὸν λέγει· μὴ ἔτι
 ἐν τῇ καρδίᾳ σε, τίς ἀναβήσῃ ἐκ τὸν ἔργον;
 τετέστι χρεῖς καὶ ἀγαθῶν. ἡ πῆς καὶ ἀποστα-
 ῖς τῶν ἀβυσσῶν; τετέστι χρεῖς ἐν νεκρῶν ἀνα-
 γαγῆν· ἀλλὰ πῆ λέγει ἡ γεαφῇ; ἐρνής (εἰς τὸ
 ῥήμα σφόδρα ἐν σὸματίᾳ, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ
 σε· τῶς ὅτι φιληνδρώπως ὁ σωτὴρ ὡς ἀεί-
 κησι· ὡς ἀεί· ὅτι βασιλείας, ἵνα μὴ
 ζήντων αὐτῶν ἐξ ὡς αὐτῶν, μὴ δὲ λέγῶσιν· ἵ-
 δὲ ὡς, ἡ ἰδὲ ἐκεί, ψησὶ ὅτι αὐτοῖς. ἡ βα-
 σιλεία τῶς θεῶς ἐν τῶς ἡμῶν ἐστὶ· ὅτι γε ζω-
 οῦμαι τῶ ὡς ἀγνῶν ἡμῶν τῇ ψυχῇ τ' ἀλη-
 θείας σπερματά, καὶ τῶς δόχας αὐτῶν, ἐδὲ πᾶν
 ἀπελθόντων ἀπ' ἡμῶν ὁ λόγος· ἐὰν ὅτι δὲ
 τῶν κακίῶν χύσεως διαφθάρωμαι, B
 τότε ἡμῶν ἐρεῖ, ὡς ἀγνῶν, ἵνα καὶ ζήντων
 αὐτῶν, ἐκ διήσομαι, ἀλλ' ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ ἡ-
 μῶν διποτανεμεθα, καταλαμβάνομεν ἐν αὐ-
 τῇ, ὡς ἀγαλαμδανόμοι ὡς τῶν τῶν τῶν
 τῶν γῶν ὅτι τῶ ἀπαμῆν τῶν ψυχῶν, καὶ
 τῶν ἐπὶ τῶν· ἀφ' ὅ, ταύτη τῇ νυκτὶ ἀπαμῆ-
 σι τῶν ψυχῶν σε δὲ σε· ἐρεῖ ὅτι παρελθεῖν
 ἀνέξῃ τῶν ἐδὲ τῶ, ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ ἡμῶν
 διποτανεμεθε· ἐμὴν κοινότερον λαμβάνει, δη-
 λον ὅτι ἡμῶν ἀμαρτωλοῖν τῇ ἀμαρτίᾳ αὐ-
 τῶν διποτανεμεθα, οἱ δὲ δικαιοῖν δικαιοσύνη· εἰ
 ὅτι, διποτανεμεθε, καὶ τῶν ἐχθρῶν ὅτι χρεῖς
 θάνατον λαμβάνεται, ὡς τῶς περὶ θάνατον
 ἡμαρτηκότων διποτνήσκοντων, δηλόν ὅτι οἱ
 ταῦτα ἐλπίσῃ, ἐδὲ πᾶν διποτνήσκοντων· καὶ ζή-
 σῃ πῶς ἐμὴ πῆς δὲ σῶντες ὅτι ἐξ ὡν μέλλοντες
 ποτε διποτανεμεθα· ἀπαντήσῃ δὲ πῆς τῶς
 ὅτι λέγον ὅτι κατ' ἐκείνο καιρὸς τῶ μὴ δὲ πᾶν
 εἴπῃ ἐδὲ περὶ θάνατον ἀμαρτηματῶν, καὶ περὶ
 ὅτι ὁ λόγος, ἐδὲ πᾶν τῶ περὶ θάνατον ἀ-

venit. Ac certe, differentia semper sunt
 querentium Jesum, cum omnes non
 sincere, & pro sua ipsorum salute, & ut
 ab eo juvantur, querant eum. Sunt enim
 aliqui innumeris argumentis, quæ ab
 honesto deflexerunt, querentes Jesum:
 quomobrem soli recte querentes eum
 pacem invenerunt: qui etiam proprie
 dicuntur ipsum querere in principio
 existentem Sermonem; Sermonem
 apud Deum, ut ipsos adducat ad Pa-
 trem. Assistens autem ille λόγος, [id est
 ratio, & Filius Dei] & notionis sug-
 gerens, nisi admissus fuerit, minatur se
 abiturum, & dicit: *Ego vado*; cum nobis
 postea, si abeuntem quæsierimus, non
 inventuris, sed in peccato nostro mori-
 turis. Novit autem a quo discedit, & a-
 pud quem manet, nondum inventus, ut
 in tempore quæsitus inveniatur: quibus
 profecto isto modo habentibus eum,
 nec adhuc illum videntibus dicitur il-
 lud: *Ne dixeris in corde tuo, Quis ascen-*
det in celum? hoc est Christum deducere;
vel, Quis descendet in abyssum? hoc est
Christum ex mortuis reducere. Sed quid dicit Rom. 10. 6.
Scriptura: admodum prope te est verbum
in ore tuo, & in corde tuo. Proinde his eti-
 am benigne Servator ostendit, quæ ad
 regnum Dei pertinent, ne querant illud
 extra se ipsos, neque dicant: *Ecce hic, vel Luc. 17. 26*
ecce illic est: inquit enim: *Regnum Dei in-*
tra vos: & quamdiu quidem servamus
 animæ nostræ ingenita veritatis semina,
 ejusque principia nunquam, a nobis di-
 scedit ille λόγος, [id est ratio, & Filius
 Dei.] Quod si malitiæ dissolutione cor-
 rupti fuerimus, tunc nobis dicturus est:
 A beo: non inventuris illum, etiam si
 quæramus maxime, sed in peccato no-
 stro morituri, deprehensis in eo, & as-
 sumptis ab his qui ordinari sunt, ut re-
 petant animam, juxta dicentem: *Inspi-*
rens, nocte hac animam abs te tuam repe-
tunt. Sed ne hoc quidem dictum: *In pec-*
cato vestro moriemini, absque indagine
 prætereundū est: nam si communiter acci-
 piatur, perspicuū est peccatores in pec-
 cato suo morituros; justos vero in sua ju-
 stitia: sin vero, *moriemini*, accipiatur de
 morte quæ est inimica Christi, ut is par-
 eat, qui ad mortem peccavit; perspi-
 cuum est nondum periisse eos, quibus
 hæc dicebantur. Quæres etiam, quo-
 nam pacto qui non crediderant se vive-
 re in infirmitate, morituri sint ali-
 quando; præsertim cum aliquis in
 horum defensione sit responsurus
 incredulitatem in illo tempore non
 fuisse peccatum ad mortem: & id-

circo illos penes quos loquebatur Ser-
vator, ad mortem non peccasse: vive-
bant illi tamē in infirmitate animarū,
eratque infirmitas illa ad mortem: pro-
pterea videns illos misere egrotantes,
atq; de illorum salute desperans dice-
bat: *Ego vado, & quæretis me, & in pecca-
to vestro moriemini.* Dicamus igitur
quod infirmitas illa illis ad mortem
erat, tanquam à Jesu docti differenti-
am infirmitatis: infirmabatur namque
Lazarus, sed noverat Medicus infirmi-
tatem hujus non esse ad mortem:
quamobrem inquit: *Infirmitas hac non
est ad mortem.* Hanc ob causam si suscipi-
amus infirmitates ipsorum egrotanti-
um, adhibeamus animum, ne quando
ad mortem agroremus, morbo facto
immedicabili, cum adhuc spes esse pos-
set. Pariter etiam apertius erit hoc di-
ctum: *Quo ego vado, vos non potestis ve-
nire,* quod subjungitur verbis illis: *Et in
peccato vestro moriemini:* quando enim
moritur quis in suo ipsius peccato, quo
vadit Jesus, non potest abire: nullus
enim mortuus sequi potest Iesum: quan-
doquidem, *Mortui non te laudabunt Do-
mine, neq; omnes qui descendunt in infer-
num, sed nos viventes laudabimus Domi-
num.* Ad hac huic dicto: *In peccato ve-
stro moriemini;* illud Ezechielis adjunges
Ezech. 18. hunc in modum se habens: *Anima pec-
cans ipsa moritur:* mors enim animæ
peccatum, non omne tamen meo judi-
cio, sed illud, quod dicit Johannes, ad
mortem: qui pariter etiam distinguit
peccatum aliquod mortem esse animæ,
& item aliquod infirmitatem esse ejus:
fortassis etiam tertio modo, peccatum
aliquod damnum est animæ, quod sci-
licet ex eo liquet: *Quid utilitatis habebit
homo, si universum mundum lucretur, ani-
ma vero sue detrimentum patitur?* & ex
1. Cor. 3. 15. eo: *Si cuius opus excultum fuerit, damnum
habebit.* Atq; in peccato quidem mori-
entibus inquit: *Vado, & quæretis me, &
in peccato vestro moriemini:* quo ego va-
do, vos non potestis venire: ad Petrum
Ioh. 13. 36. vero: *Quo ego vado, non potes me
modo sequi, sequeris autem postea:* licet
enim Discipulis Iesu esse præparatis
nunc ad sequendum Christum abeun-
tem ad Patrem; sequuturis alioquin
postea, cū diligentia, & arte iter facien-
tibus, præceptorem, & Sermonem Dei.
Ceterum propter ea quæ à nobis de fi-
ne considerata sunt, credibile est ali-
quem notaturum illud: *Quo ego vado,
vos non potestis venire,* dicturumque ad
hoc, licere hunc quidem istis non pos-
se, sed futurum ut in posterum possint
hi etiam, quandoquidem si est quod-
dam præfens sciculum, aliud etiam sit

Ἀμαρτίνου, ἀλλ' ἔτι μὴ ἐν ἀδένειά τ' ἴ-
χης * αὐτοῖς. ἡ δ' ἀδένεια ὁ κίνησις τοῦ σώματος
ἐν τῷ διαστῆσι καὶ ἰατρῶς βλέπων ὁ δὲ νόσος αὐ-
τῶν ἀδένειά ἐστι, ἐλεγον διὰ τὴν νόσον αὐτῶν τὴν
ἐργασίαν ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν νόσον αὐτῶν
ἀμαρτία ὑμῶν ὁποῦντο εἶδε. * ὑπομνηστικῶς
ἐπεὶ ἡ ἀδένεια ὁ κίνησις τῶν αὐτοῦ τοῦ σώματος
ἀτε μαθόντες διὰ τὴν νόσον διαφορὰν ἀδένειας,
ἡ δένεια δ' ἡ ὁ λὰ τῶν ἀλλ' ἡ δὲ ὁ ἰατρῶς ἐπὶ
ἀδένεια αὐτῶν ἐστὶν ἀδένεια τῶν νόσων φησὶν
αὐτῶν ἡ ἀδένεια ὅσα ἐστὶν τοῦ σώματος ἀδένεια
καὶ ἐν τῷ σώματι ἀδένεια τῶν νόσων αὐτῶν
ἀδένειαν, τῶν νόσων αὐτῶν μὴ ποτε τῶν νόσων
τῶν ἀδένειαν αὐτῶν, μετὰ τὴν νόσον τὴν νόσον
ἐπὶ αὐτῶν εἶναι διὰ τὴν νόσον ἀδένειαν
δὲ τῶν νόσων πῶς ἐστὶν τὴν νόσον αὐτῶν
ὑμεῖς ἐδιδάσθε ἐλθεῖν, διὰ τὴν νόσον τῶν
ἐν τῇ ἀμαρτία ὑμῶν ὁποῦντο εἶδε ὅτι τὴν νόσον
τῶν νόσων ἐν τῇ αὐτῇ ἀμαρτία ὅσα ἐστὶν ὁ
νόσος, ἐδιδάσθε ἀπελθεῖν. ἐδὲ τὴν νόσον ἀπο-
λαβεῖν διὰ τὴν νόσον. ἐδὲ τὴν νόσον ἀπο-
σῖσι, καὶ ἐδὲ πάντες οἱ κατὰ τὴν νόσον εἶδε
ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ζῶντες διὰ τὴν νόσον τῶν νόσων
ἐπὶ τῶν νόσων. ἐν τῇ ἀμαρτία ὑμῶν ὁποῦντο εἶδε
τῶν νόσων τῶν νόσων, αὐτῶν ὁποῦντο εἶδε
ἀμαρτία ὅσα, αὐτῶν ὁποῦντο εἶδε, ἀδένεια τῶν
νόσων ἀμαρτία οἱ μὴ ὅτι ἐπὶ πάντα ἀλλ' ὡς
ἐν τῇ νόσῳ, τῶν νόσων ἀδένεια, ἀμαρτία καὶ
ὅτι τῇ ἀμαρτία τῶν νόσων ἐστὶν νόσος, καὶ τῇ
ἀμαρτία ἀδένεια αὐτῶν τῶν νόσων καὶ τῇ
ἀμαρτία τῇ νόσῳ ἐστὶν ἀμαρτία ὁποῦντο
τῶν νόσων τῶν νόσων ἀδένεια τῶν νόσων
κόσμον κερδήσει, τῶν νόσων αὐτῶν ὁποῦντο
ἡ νόσος τῶν νόσων. καὶ ἐκ τῶν νόσων τῶν νόσων
καταστήσεται, νόσος τῶν νόσων. τῶν νόσων
ἀμαρτία ὁποῦντο εἶδε φησὶν, τῶν νόσων
νόσος, ὅτι ἐν τῇ ἀμαρτία ὑμῶν ὁποῦντο
εἶδε. τῶν νόσων τῶν νόσων, ὑμεῖς ἐδιδάσθε
εἶδε. τῶν νόσων τῶν νόσων, ὅτι ἐν τῇ νόσῳ
ἐδιδάσθε μοι νῦν ἀκολουθήσατε, ἀκολουθήσατε
ὑμεῖς. ἐξέσι γὰρ μαθητὴς οὐ μόνον τῶν νόσων, νῦν
μὴ παρὸν ἀδένεια τῶν νόσων τοῦ ἀκολουθεῖν
αὐτῶν ἀπὸ τῶν νόσων τῶν νόσων, ὑμεῖς ὅτι
ἀπομνηστικῶς κατ' ἰσχυρὴν βαρύνει ἀκολουθεῖν τῶν
διδασκάλῳ, καὶ ἐπεσθαι τῶν νόσων τῶν νόσων
ἐκός δὲ ὅτι διὰ τῶν νόσων τῶν νόσων ὑμῶν
νοῦντα νόσος ἐστὶν τῶν νόσων. ὅτι ἐν τῇ νόσῳ
ὑμεῖς ἐδιδάσθε ἐλθεῖν, καὶ τῶν νόσων τῶν νόσων
ἐξέσι νῦν μὴ διδάσθαι, ὑμεῖς * ὅτι διὰ τῶν νόσων
καὶ ἐπὶ τῶν νόσων ἐστὶν τῶν νόσων, καὶ ἀλλ' ὅτι
μὴ.

μέλλον, ὅτι πῶς ἐς τέλος, ἔτι δυνάδεα
 ἔλθῃ καὶ τὸν ἐνεσηκῶ αἰῶνα, πολὺς δὲ ὁ
 λαὶς αὐτῶν εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἐστὶν ἡρόνθῃ,
 ἔτι δυνάμις ἔλθῃ ὅπως ἵπτος, τετέστιν, ὅπως ἡ ἀ-
 ληθεία, καὶ ἡ χάρις, καὶ ὁ λόγος, ἔτι γὰρ
 ἐστὶν ὅπως ἵπτος ὁ δὲ πᾶς, ἔτι μόνον ἐν τῷ
 αἰῶνι τῷ αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι κρείττε-
 ρος ἔσται ἡ ἰδία ἀμαρτία, ὡς τετέστιν αὐτῶν
 ἐν φησὶν ὁ λόγος. ἐὰν βλασφημήσῃ * εἰς τὸ
 πνῆμα ἁγίον, ὅτι ἐχρ' ἀφ' ἐστὶ ἐν τῷ
 πνῆμα αἰῶνι, ἐν τῷ μέλλοντι. ἔτι μὴ οὖν
 τῷ μέλλοντι αἰῶνι, ὅτι ἐν τῷ αἰῶνι τοῖς ἐπὶ
 χρομίοις ὁ μὴ οὖν ἡρακλέων ἐκ τῆς αὐτῆς
 αὐτῆς γὰρ οὐρακίς λέξιν, ἐν τῷ αἰῶνι
 τῷ αἰῶνι. ὅτι ἐγὼ ὑμῶν, ὑμεῖς ἔτι
 δυνάδεα ἔλθῃ. φησὶ γὰρ πῶς ἐν ἀγνοίᾳ, καὶ
 ἀπιστίᾳ, ἔτι ἀμαρτίας οὐκ ἐστὶν, ἐν ἀφθαρσίᾳ
 δυνάμις ἡρώδης; μὴ δὲ ἐν τῷ αἰῶνι αὐτῶν
 ἐν τῷ αἰῶνι ἀγνοίᾳ, καὶ ἀπιστίᾳ, καὶ ἀμαρτίας
 οὐκ ἐστὶν, ἐν ἀφθαρσίᾳ ἔτι δυνάμις ἡρώδης, πῶς
 οἱ ἀπίστοι * ἀγνοίᾳ ποτε, ἐν ἀπιστίᾳ, καὶ ἐν ἀ-
 μαρτίας ἡρώδης, ἐν ἀφθαρσίᾳ γεγονόσι;
 δυνάμις ἐν οἱ ἐν ἀγνοίᾳ, καὶ ἐν ἀπιστίᾳ, καὶ ἐν ἀ-
 μαρτίας ἡρώδης γενέσθαι ἐν ἀφθαρσίᾳ, εἰ
 μεταβάλλοιεν, δυνάμις αὐτῶν μεταβάλλειν.
 εἰς τὸν αἰῶνα αἰῶνος, μὴ δυνάμις αὐτῶν, ὅτι
 λέγει * ὅτι ἐγὼ ὑμῶν, ὑμεῖς ἔτι δυνάδεα ἔλ-
 θῃ; φησὶ τὸ μὴ δυνάμις αὐτῶν, ὅτι λέγει.
 ὅτι ἐγὼ ὑμῶν, ὑμεῖς ἔτι δυνάδεα ἔλθῃ ἵνα
 καὶ δὴ ἀπ' αὐτῶν αὐτῶν ἐκείνην τὸ μὴ π-
 δυνάμις αὐτῶν, πῶς οἱ δυνάμις δυνάμις
 αὐτῶν, καὶ μὴ ἀναμάρτων αὐτῶν, μὴ δὲ γινώ-
 σκῃ ὅτι οἱ αὐτῶν αὐτῶν γινώσκῃ, ἔτι δυνάμις ἀ-
 πιστοὶ ὅτι οἱ αὐτῶν αὐτῶν ἀπ' ἐκείνης; λεκτέον
 ἐν πῶς αὐτῶν ἡ ἐκείνη ταῦτα τοῖς ἀπ' ἐκείνης
 ἐν τῷ αἰῶνι αὐτῶν ἀπ' ἐκείνης τῇ λεγομένην ὑπὸ
 ἰδαίων ἐν τοῖς ἀναμάρτοις, ὡς ἐστὶν ὅτι κα-
 τὰ πᾶς ἀφθαρσίας δυνάμις καὶ ἀναμάρτων
 καὶ ἀφθαρσίας, ὡς ἐγγνώσκοντες ἐτερον ἀφθαρσίαν
 καὶ κατὰ πᾶς ἀφθαρσίας. ἐπὶ τῷ ἰδαίῳ ἐν τῷ
 ἀφθαρσίᾳ τῇ ῥητῇ ἐκείνη, ὅτι ἐκείνη ἡ
 μὴ καὶ ἔτι ὑπὸ αὐτῶν αὐτῶν ἐκείνης λέ-
 γεται, βαρύτερον πλεονόντων ὅτι καὶ ἀ-
 ναμάρτων ἀφθαρσίας λέγει, ἐκείνη κατὰ πᾶς ἀφθαρσίας
 ἐφασκον τὸν * ἀδελφὸν ἐν βεελζεβὺλ τῷ ἄρ-
 χοντῇ τῷ δαμονίων ἐκβάλλειν τὰ δαμόνια,
 πάντως γὰρ αὐτῶν δαμονίων τι μεμαθήσαν, καὶ
 ἔτι ἀφθαρσίᾳ αὐτῶν ὄνομα βεελζεβὺλ. αὐτὰ
 ἔτι πάντων τῶν φερομένων καὶ βίβλοις, καὶ

futurum, ad quos dictum est, non pote-
 stis venire in presenti seculo: verum
 multum superest temporis ad consumma-
 tionem seculi, in quo venire non pos-
 sunt eo, ubi est Jesus, nimirum ubi est
 veritas, ubi est Sapientia, ubi est Sermo
 Dei Filius, hoc enim est, ubi est Jesus.
 Novi autem quosdam, qui non solum
 in hoc seculo, verum etiam in futuro a
 proprio peccato detineantur: veluti
 istos, de quibus Filius Dei inquit: *Qui*
blasphemaverit in spiritum sanctum, non
habet remissionem, neque in presenti seculo
neque in futuro: nec tamen sequitur,
 non habet remissionem in futuro secu-
 lo, ergo nec in superventuris seculis. Sa-
 ne Heracleon exponens dictionem Ga-
 zophylacii, nihil dixit in eam. In hoc
 autem dictum: *Quo ego vado, vos non*
potestis venire, inquit. Quomodo qui in
 ignorantia, & in infidelitate sunt, & in
 peccatis, incorruptibiles fieri possunt?
 neque hac in re sibi ipsi contentiens: nam
 si in ignorantia, & in incredulitate, & in
 peccatis existentes, fieri non possunt
 incorruptibiles, quomodo Apostoli qui
 aliquando fuerunt in ignorantia, & in in-
 credulitate, & in peccatis, facti sunt in-
 corruptibiles? proinde possunt, qui in
 incredulitate, & in ignorantia, & in
 peccatis sunt, fieri incorruptibiles, si im-
 mutantur, facileque etiam factum est eos
 mutari. Dicebant ergo Iudei: *Nunquid se-*
ipsum interfecit, quod dicit: Quo ego
vado, vos non potestis venire. Dignū que-
 situm est, undenam moti Iudei ad illud
 dictum: *Quo ego vado, vos non potestis*
venire, dicant: *Nunquid interfecit*
seipsum, quod dicit: quo ego vado, vos
non potestis venire? Ut vero etiam detur
 simplicius eos dixisse: *Nunquid interfe-*
citur est seipsum, quomodo qui pote-
 rant seipsum interficere, etiam non in-
 terficiant seipsum, neque vadant eo quo
 vadit, qui seipsum interficit, eo abire
 non possunt quo recedit qui seipsum in-
 terficit? Itaque respondeant oportet
 ad hæc quaesita, qui diligentius & pro-
 fundius intelligunt quæ a Iudeis dicun-
 tur in Evangelio, clarum esse Iudeos
 multa secundum quasdam traditiones
 occultas, & separatas loqui; tanquam
 qui alia cognovissent præter ea quæ publi-
 ca erant & trita. Cum autem viderimus
 ex appositione dictorum illa, tunc que-
 remus, num etiam hoc ab ipsis de Serva-
 tore dicatur, videntibus quiddam pro-
 fundius. Quoniam vero secundum separa-
 tas, minimeque vulgares rationes vel ser-
 mones dicebant eum qui sine dolo erat,
 in principe Dæmoniorum Beelzebub
 ejicere Dæmonia, omnino de Dæmo-
 nibus, deque eorum principis Beelze-
 bul nomine nonnulla didicerant, quæ haud
 ita ponuntur in libris qui circum-

bul nomine nonnulla didicerant, quæ haud
 ita ponuntur in libris qui circum-

Pars 11.

Mm 2

ferum.

μαθητῶν τοῦ ἀναστρέφοντος ἐν τῷ αὐτῷ αὐτῷ ἀ-
παλλαγῆς, ἐξελθὲν αὐτῶν ἐδίδου αὐτοῖς τὴν ψυ-
χὴν μου ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ πᾶσι μαθηταῖς ἀπ' ἐ-
μαυτοῦ· ἔτι δ' ἐπ' αὐτὸν μωυσῆς, καὶ τῶν πα-
τερῶν πρὸς αὐτὸν ἦν, καὶ τῶν ἀπο-
στόλων πρὸς αὐτὸν ἦν, καὶ πάντων αὐτῶν ψυ-
χὴν ἀνδρῶν ἀνέγειν ἀπ' αὐτῶν· τὴν δ' ἰστο-
ρίαν διὰ τοῦτο (καθὼς ἐν αὐτῷ ἐπ' αὐτῶν) ψαλμῷ
ἐν ἱερουσαλὴμ τρεῖς ἄνθρωποι ἀπεσώθησαν· (κα-
τὰ τὸν) ἐν νεκροῖς ἐλθόντες· ὁ δὲ πρῶτος ἐν τῷ
ἀναστρέφοντι τοῖς χειρῶν μου ἀπ' ἐμοῦ αὐτῶν
ἐν αὐτῷ ἀπαλλαγῆς ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἀναγε-
γραμμένων· ἐν μὲν γὰρ ὡς ἐν συσσωρευμένοις αὐ-
τῶν λησῶν, τῶν στρατιωτῶν κατεσφάγαντων τὰ
σώματα τῶν πεπονημένων ἐτεθνήκει, οὐκ ἂν ἐλ-
γομένη ὅτι ἐθνήκει τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ,
ἀλλὰ τινὶ ὁδῷ τῇ δόξαν ἐκείνην· νυνὶ δ' ὁ ἰσ-
τός κελεύει φωνῇ μεγάλῃ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ
ὡς βασιλεὺς καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ σώματος, καὶ
ἐν ἐργασίᾳ· μὴ δυνάμεως, καὶ ἐξουσίας, ἀπὸ
ἐκείνου ἐν λόγῳ εἶναι ποιεῖν, ἐν τῷ τοῦ κατὰ πέ-
πασμα· ἡ δὲ ἐκείνη ἀνέστη ἐως κατὰ, καὶ ἡ
γῆ ἐκείνη, καὶ ἡ πέτρα ἐκείνη, καὶ τὰ μνη-
μεῖα ἀνέστησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν
κακομημένων ἀνέστησαν, καὶ ἐξελθόντες
ἀπὸ τῶν μνημερίων μὴ τὴν ἑγερσιν αὐτῶν, * ἐισελ-
θόντες ἐν τῷ ἀγίῳ πνεύματι, καὶ ἐν ἐκείνῳ πνεύματι
πολλοί, ὡς τὸν ἐκείνου ἀρχόντου, καὶ τὸν μετ' αὐτοῦ
πρεσβύτερον, τὸν ἰσχυρὸν, τὸν σεβασμὸν, καὶ τὰ
ἱερὰ μυστήρια, φοβηθῆναι τὸν σφῶρα λέγοντας· ἀλη-
θῆς δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ· τὰ δὲ ἐν αὐτῷ τοῖς χει-
ρῶν ἀποδόσειν αὐτῶν, ὡς περὶ τὸν γεννητὸν αὐτῶν ἐν
ἐκείνῳ, καὶ τὸ ἐκ φυλῆς ἰσὺς ἀναστήσας καὶ
ὡς υἱὸς ἐκδοχῆς τῶν ἀποφθιγμένων λόγων, ἐ-
πὶ καὶ αὐτῶν· ἡ δὲ ἀνάστα αὐτῶν, ὡς ἐαυτὸν ὡς ἐ-
πορεύετο πρὸς ἀπαλλαγῆς τοῦ βίου, καὶ ἐκείνους
ὅτι ἦσαν τὸν ἔτος ἐξελθόντων ἀπελευ-
θερώσει· ὡς ἐν αὐτῷ ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ ἐκείνῳ
οἱ ταῦτα νοῶντες, ὥστε μὴ καὶ τὸ ἀπὸ ἐξουσίας
αὐτῶν ἐκείνῳ, ἀλλὰ κατὰ τινὰ ἀπὸ χειρῶν
ἀποδόσειν τὸ μὴ τι ἀποκτενεῖ αὐτὸν, ὅτι λέ-
γει· ὅπως ἐν ὑμῶν, ὑμεῖς δὲ διὰ αὐτῶν ἐλ-
θεῖν; καὶ ἐν λέγουσι τὰ ταῦτα οἱ ἰσχυροί, δις α-
κρίτως αὐτῶν φασί· τὸ γὰρ· μὴ τι ἀποκτενεῖ
ἐαυτὸν· τοῖς δὲ ἐπὶ καὶ ἐκείνους ἀμφιβά-
λιν αὐτοῖς ἀπὸ χειρῶν, ὅτι γε καὶ ἐν τοῖς ἀνο-
τέροις οἱ ἐκ τῶν ὀχλῶν ἀκούσαντες τῶν λόγων
ἐκείνων ἐλεγον· ἔτι ἐστὶν ἀληθὴς ὁ ἀποφθιγὴς, ἀλλοι
δὲ ἐλεγον· ἔτι ἐστὶν ἀπὸ χειρῶν· οἱ δὲ ἐλεγον· μὴ γὰρ ἐκ
τῆς γαλιλαίας ὁ χριστὸς ἔρχεται; ἐπὶ ἡ

ADiscipulis nobilitatem discessus hinc
fui, dixisse: *Nemo tollit à me animam me-*
am, sed ego pono eam à meipso: hoc enim
neq; Moïses neq; Patriarcharum aliquis,
neque Prophetarum, ac ne Apostolorum
quidem aliquis dixit præter Jesum
[quippe cum omnium hominum animi
ab eis auferantur.] Proinde hoc cōfide-
rato, manifestum esse illud potest quod
in septimo & octogesimo psalmo di-
ctum est hoc modo, ex persona Serva-
toris: *In mortuis liber.* Notans autem
Evangeliorum scripta de discessu hinc
suo, invenies in illis non dissonantem
intelligentiam Scriptorum de exitu suo:
nam si mortuus fuisset perinde, ac illi
latrones qui cum eo crucifixi fuere, &
quorum milites fregerunt damnato-
rum crura, haudquaquam dicere posse-
mus animam à semetipso Jesum posuisse,
sed aliqua via morientium. At nunc
Jesús voce valida cum clamasset, *cruxi spi-*
ritum: cumque etiam, quasi Rex, reli-
quisset corpus, & cum potentia opera-
tus fuisset, quæ judicabat contenta-
neum esse facere, statim *velum templi*
scissum est à sursum, usque deorsum, & ter-
ramota est, & petre scissa sunt, & monu-
menta aperta sunt, & multa corpora San-
ctorum, qui dormierant, surrexerunt: &
egressi è monumentis post resurrectionem
ejus, ingressi in sanctam civitatem appa-
ruerunt multis: ita ut Centurio, & qui
cum illo erant, servantes Jesum, viso ter-
ramotu, & quæ fiebant, valde timuerint,
dicentes: *Vere filius Dei erat hic.* Fortas-
sis igitur ut in traditionibus de Christo
erat eum nasciturum in Bethleem, pro-
diturumque ex tribu Juda, juxta sanas
intelligentias prophetarum sermo-
num; sic de morte ipsius etiam erat,
quod Christus seipsum liberaturus esset
modo quo diximus; & certe probabile
est eos intellexisse eum quicquid prodi-
tus esset, abiturum in locum quo ne
hi quidem hæc intelligentes proficisci
posset: adeo ut non simpliciter illud
dixerint, sed juxta quandam traditio-
nem: *Nunquid interferturus est seipsum,*
quia dicit: Quo ego vado, vos non pote-
stis venire: Quod si etiam hæc loquun-
tur Judæi, ambigue hæc loquuntur:
Nam dicere: *Nunquid interferturus est*
seipsum, tale quiddam est. Nec sane mi-
rum est eos de Christo ambigere, quan-
do etiam in superioribus cum turbæ au-
dissent sermones Jesu, dicerent: *Hic est*
verè Propheta ille: alii: *Hic est ille Chri-*
stus: quidam autem dicebant: Numnam & seq.
ex Galilea Christus venit? Nonne Scripu-

Job. 10. 18.

Hac & Pe-
rionio sup-
plevimus.

Psalm. 67.

Matth. 27.
10.Matth. 27.
51. & seq.

Job. 9. 40.

διακρίτως ἐπὶ αὐτῷ μὴ δοκτενεῖν^A αὐτὸν, ὅπως ἀπεισι, μὴ διὰ αὐτῶν ἀπέλ-
 θέν; οἱ μὲν δὲ ὅτι καὶ κακοηθές ἐστιν ὀνομαζόν-
 τες τὸ καὶ τὴν ἀπαλῶσαν αὐτὸν ἑλάνθησαν τὴν
 αὐτῶν εἰς αὐτὸν ἐληλυθότων; καὶ μὴ δοξά-
 ζοντες τὸν ἔως ἀπαλῶσαν αὐτὸν ἑλάνθησαν τὴν
 αὐτῶν. μὴ πὶ δοκτενεῖ αὐτὸν; ἐν τῷ γὰρ δια-
 κρίτως αὐτὸν εἶπεν, μετ' ἐμφάσεως δὲ τῆς πα-
 ρα τῷ θανάτῳ δοξῆς αὐτοῦ, καὶ διονεῖ ἔως
 πᾶν, μὴ πὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, ὅτε αὐτὸς βέλε-
 ται, ὡς ἐλθόντα καὶ ἀπαλῶσαν αὐτὸν ἑλάνθησαν τὴν
 αὐτῶν. καὶ οὐαὶ τῷ φησὶ τὸ, ὅπως ἐγὼ ὑπάγω, ὑ-
 μῖς δὲ διὰ αὐτὸν ἐλθόντα. ἀμα δὲ καὶ ἀπαλῶσαν αὐτὸν
 ἐλάνθησαν τὴν αὐτῶν. καὶ αὐτὸν εἰς ἑρσὸν ὀλυ-
 μαὶ ἵσταται, ἀπὸ τῶν δώδεκα κατ' ἰδίαν,
 καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς. ἰδοὺ ἀναβαίνοντες
 εἰς ἑρσὸν ὀλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀπαλῶ-
 σήσεται τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ γραμματεῖς, καὶ
 καὶ τὰς ἑστέρας αὐτῶν θανάτῳ, * ἀπαλῶσῃ^C
 τοὺς ἐκείνους εἰς τὸ ἐμπαῖσαι, καὶ μαστιγῶσαι,
 καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆσαι.
 αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτοὺς φησὶ τὸ, ἀπὸ τῶν ἡγετῶν δι-
 κύντων τοὺς μαθητὰς ἐαυτοῦ, ὅτι αὐτῶν εἰς ἑ-
 ρσὸν ὀλυμα ἀναβῆναι, καὶ πολλὰ παθεῖν διὰ τὴν
 ἀρχιερέων, καὶ φαρισαίων, καὶ γραμματέων,
 καὶ τὸν δοκτανθῆναι, καὶ τὸ μελλεῖν ὁ υἱὸς τοῦ
 ἀνθρώπου ἀπαλῶσαν αὐτὸν ἑλάνθησαν τὴν αὐτῶν,
 καὶ τὴν τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆ-
 σαι. ἵνα ὅτι ἀπέκτανον αὐτὸν οἱ λείοντες πάν-
 τες σταυρῶσαι αὐτὸν, ἐοικὼς ἡρώδους ἐνοχοῦ τοῦ
 θανάτου αὐτοῦ. ἐκ τῶν ἀπαλῶσαν τὸν σταυρῶσαν
 ἐρχόμενος ἀπὸ τῆς αἰωνίου, καὶ τῆς φωνῆς
 μεγάλης ἐξέπαιδσε. * ἀπαλῶσῃ^C εἰς τὸ
 πᾶς ὁ δὲ εἰσὶν μετὰ δοκτενεῖν με, καὶ τὸ πᾶς ὁ
 δοκτενεῖν καὶ ἐπὶ ἀδικημάτων ἀπαλῶσαι.
 πᾶς γὰρ πᾶς ὁ δὲ εἰσὶν τὴν καὶ δοκτενεῖν αὐτὸν,
 καὶ δοκτενεῖν αὐτὸν αὐτῶν τὸ ἀπαλῶσαι αὐτὸν;
 * ἐπὶ πᾶς ὁ δὲ εἰσὶν καὶ ἐπὶ ἀδικη-
 μάτων ἀπαλῶσαι, ὅτι ἐν πολλῶν δοκτανθῆναι
 αὐτοῦ, ὡς γὰρ αὐτὸν πλὴν ἐστὶν τὸ πᾶς ἀρχαῖον
 καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἐλάνθησαν τὴν αὐτῶν
 ἐλάνθησαν τὴν αὐτῶν. καὶ πατέρες φησὶν, ἰδεὼς οἱ κύριε,
 ἐμὴς οἱ εἰς τὸ ὅτι σωτὴς ἀπὸ τῆς αἰωνίου αὐτοῦ, ὡς
 καὶ καλῶς ἐξεληφότι τὸ ἐλάνθησαν τὴν αὐτῶν ὑπα-
 γει ὁ πᾶς, καὶ τὸ ἀνδάλον με εἶ, ὅτι ἐ-
 φρονεῖς τὸ εἶδέν, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ
 καὶ τὸ παλῶ λεγόμενον, αὐτὸν παρέ-
 δωκεν ὑπὲρ ἡμῶν ὑπὸ τῶν θεῶν, ὅσοι ἐν μὴ
 τῶν ἐν ἑαυτοῦ γοῦν μόνως διώσῃ σωσάμεν αὐτὸν εἰς τὴν αἰῶνα ἀρχιερέα καὶ τὴν αἰῶνα
 Mel-

ut non ambigue de ipso dicerent: Nun-
 quid interfecit seipsum, quia dicit,
 quo ipse abit, non posse nos illum sequi?
 Existimo etiam quod malignius nomi-
 nantes illud quod erat in traditione de
 morte Christi, qui ad eos venerat, &
 non glorificantes eum è vita isto modo
 discedentem, dixerunt: Nunquid seipsum
 interfecit? Licebat quidem ambi-
 gue dicere, sed cum consensu ejus glo-
 riæ, quæ erat penes mortem ejus, &
 quasi hunc in modum dicere: Nunquid
 anima ejus, quando ipse vult, exibat de-
 relicto corpore, & hanc ob causam, in-
 quit, quo ego vado, eo vos non potestis
 venire? Simul etiam observabis, quia
 differuimus quomodo è vita discesserit,
 illud: Et ascendens Iesus Hierosolymam,
 assumptis duodecim scorum, & in via di-
 xit illis: Ecce ascendimus Hierosolymam
 & Filius hominis tradetur principibus Sa-
 cerdotum, & Phariseis, & Scribis, &
 condemnabunt eum, & morti tradetur gen-
 tibus confuendus, & flagellandus, & cru-
 cifigendus, & tertia die resurget. Quod si
 quis respondeat illud: Ab eo tempore co-
 pit offendere Discipulis suis, quod oportet
 eum Hierosolymam proficisci, & multa pa-
 ti à principibus Sacerdotum, & Phariseis,
 & Scribis, & interfici: & illud: Futurum
 est ut Filius hominis tradatur in manus ho-
 minum, & occidant eum, & tertia die re-
 surget, dices, quod interfecerunt eum
 omnes dicentes: Crucifige, crucifige eum,
 & hi qui rei fuerunt mortis ipsius: etiam
 si præoccupans milites venientes, ut
 frangerent crura ejus, cum clamasset
 voce valida, expiraverit. Hinc etiam il-
 lud adjunges: Omnis inveniens me occidet
 me; & illud: Omnis qui interfecerit Cain,
 septuplo vindicabitur, quomodo enim
 omnis inveniens eum, occidet eum, si
 unus anticipaverit interficere eum, vel
 quomodo omnis qui interfecerit Cain,
 septuplū punietur, cum multi non interfe-
 cerint eum? nam veluti de multitudine
 dicta est vox, omnis: fortassis etiam hu-
 manius cum intellexisset Petrus quæ di-
 cta sunt à Servatore, inquit: Propter hoc
 tibi domine, non erit hoc tibi. At vero Ser-
 vator increpans eum, quasi non bene
 intellexerit quod dictum fuerat inquit:
 Vade retro me, Satana, scandalum mihi es,
 quoniam non sapis, quæ Dei sunt, sed quæ
 sunt hominum. Vide vero, annon etiam
 quod apud Paulum dicitur: Seipsum tra-
 didit pro nobis hostiam Deo, sit tale: sic
 igitur solum servare poteris summum sa-
 cerdotem in seculum secundum ordinem

Matth. 16.
21.

Matth. 17.
22. 23.

Gen. 4. 14.
15.

Matth. 16.
22. 23.

Epist. 5. 2

ra fuerit, immutari, & fieri ē supernis, A
nec amplius ex hoc mundo esse: alii
etiam licet, ex hoc seculo cum sit, fieri

Job. 19. 19. ē cælo, dicente Discipulis Servatore:

Ex mundo eratis, & ego vos ē mundo
elegi, nec amplius ex hoc mundo estis:
quandoquidem enim venit Servator
querere, & servare quod perierat, venit
eos translaturus ad superna qui inferne
erant, & adscripti cives inter eos qui in-
ferne erant. Quin etiam ipse est, qui de-
scendit in inferiores partes terræ, pro-
pter eos, qui erant in infimis partibus
terræ. Quin etiam ascendit super omnes
cælos, viam præparans volentibus, atq;
etiam his qui ipsius Discipuli sincere fu-
erint, ad ea quæ sunt supra omne cælum

hoc est ad ea quæ sunt extra corpora.
Quod si cupis a Scriptura discere, quis
sit ex infernis, itemque quis sit ē super-
nis, audi illud: *Vbi fuerit thesaurus ves-
ter, illic erit & cor vestrum*: & illud: Si quis
thesauros recondiderit in terra, ex ipso
quod recondit thesauros in terra, ex in-
fernis efficitur: sin vero thesauros re-
condiderit in cælis, nascitur ē supernis, C

& assumit imaginem supercælestis: atq;
etiam alius cum penetrarit omnes cæ-
los, in fine invenitur beatissimo. Sint
autem utriusq; opera, qualia dixi: ita ut
dicamus opera carnis facere cum qui
ex infernis est: fructum vero spiritus fa-
cere cum qui est ē supernis: atq; rursus
amorem erga hunc mundum facere
hominem ex hoc mundo existentem;
quoniam secundum Johannem, qui ha-
bet amorē Dei, ille non est ex hoc mun-
do: qui autem non diligit mundum,
nec ea quidem, quæ in mundo sunt, dili-
git, sed dicit: *Mihi absit gloriari, nisi in*

cruce Domini mei Jesu Christi, per quem
mibi mundus crucifixus est, & ego mundo,
& cœpit diligere Dominum Deum su-
um ex toto corde suo, & ex tota
anima sua, & ex tota mente sua, eo quod
non prematur talis amor ab amore
mundi, & ab his, quæ sunt in mundo.
Fieri enim nequit ut simul existat amor
erga mundum cum amore erga Deum;
quemadmodum fieri nequit ut simul
existant lux, & tenebræ: Christus, &
Beliar: item fieri nequit ut idem Tem-
plum sit Templū Dei, & Templum ido-
lorum, iam quasi differant inter se loca
quæ inferne sunt, superlative dicitur:

Posuerunt me in lacu infimo, & illud: Qui
descendit ad infimas partes terræ, hic etiam

est qui ascendit: quocirca coram Chri-
sto *prociident omnes descendentes ad inferi-
ores partes terræ in infernum,* quoniam
verum est illud: *Non est in morte, qui*

πάντες οι καλεσθοντες εις τα κατωτερα μεση τ γης εις αδε: επι αληθες το

*μαβαλειν, και ημεας εν τῷ θνω, και κη-
κει εν τῷ κόσμῳ τετε, και αλλοι εν μῶ τῷ
κόσμῳ τετε, εν τῷ ερανε δε. Φησι γαρ τις
μαθηταις. εν τῷ κόσμῳ ητε, και γω δε ελα-
μνω ιμας εκ τῷ κόσμῳ, και οσαυτα ετι εκ
τε κόσμῳ. εηπε γδ ηλθεν ο σατης ζητηται,
και σωσαι το πολωδες: ηλθε τες κατω και
πολιθγραφηθεν τες εν τοις κατω μαβαλειν
τη τω ανω: και γδ εις τα κατω τερα μερη τ
γης ο καταδας αυτες εστι, δια τες εν τοις κατω*

*τατω τ γης: αλλα και αβηθ παρεσαν πολυ-
των τῷ ερανε, οδοποιον τοις βελουμοις, και
γησιως απω μαθητουδωροις, τιν φερασιν ο-
δον τη τω παρεσαν παντων τῷ ερανε, τετε-
σιν τη τω εζω σωματων: ει γ και ποδες μα-
θειν απο τ γραφης τις εστι ο εκ τῷ κατω, και
τις εστι ο εκ τῷ ανω, ακεε: επι οπε ο δι-
σαυρος εκασε, και και η καρδια εστι. εαν
πς θησαυριζειν τη τ γης, δε αυτς τε θη-
σαυριζειν τη τ γης εκ τῷ κατω γινε, εαν
δε πς θησαυριζειν τοις ερανοις, ημω ανω-
θεν, και αναλαμειναι τιν εικονα ε επερανε:*

*αλλα και αλλως διελθων παντας τες ερανας
εν τελει διρισκε) μακαριωτατω: εημω αν
και τα εκασε εεργα, οργε εητα ως τε επιεν ανω
εεργα τ (σαρκος ποιεν τον εκ τῷ κατω, τν δε
καρπον τε πωλυματω τον εκ τῷ ανω, και πα-
λιν τινω παρς τον κοσμον τετον αγαπην τινω
εκ τε κοσμου τετε. επει, η τον ιωαννην, ο
εχων τινω αγαπην τε θεε, εκεινθ ο σοφ
εστιν εκ τε κοσμου τετε, ος σοφ αγαπα τον
κοσμον, εδε τα οι κοσμου, αλλα λεγων:
εμοι μη ηρωτοκαυχῶμαι, ει μη οι τῷ σω-
ρα τε κυρις με ιησῳ χριστῳ, δι εμοικοςμου
εσαυρωται, και γω κοσμου, και χωρον το αγα-
παν κυριον τον θεον αυτς δε ολης τ καρ-
διας αυτς, και δε ολης τ ψυχης αυτς, και
δε ολης τ διανοιας αυτς, τῷ μη ελιβεσθαι
τινω τω αυτῳ αγαπην απο της παρς τον
κοσμον αγαπης, και τα εν τῷ κοσμῳ αμ-
χανον γδ συνπαρχαν τινω παρς τον κοσμον*

*αγαπην τη παρς τον θεον αγαπην, ως αμ-
χλον συνπαρχαν αλληλοις θως ε σκοτες, η
χρειον ε τον βελιαρ, η τον ναον ενωμ τε θεε μῶ
τε ναε επι χανν ειδωλων: ως διαφωρεα μῶ εν-
γε εσπς τ κατω παρς αλληλα, λεγε) παρε-
πικως το θεν το με εν λακω κατω σπην το. εις
τα κατωτατα τ γης ο καταδας, εσα εστιν ο α-
ναδας. διοπε εναπον τε χριστῳ παρς πεσθαι) μῶ*

ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σε, ἐν ᾧ τῷ ἁδὲ
 πνεύματι μολογῆσεται σοι, ἐὰν δὲ πνεύματι υποθέ-
 ρη τὸ καὶ αἰνῶνι αὐτὸν εἰς τὰ κατώτερα τῆς
 γῆς, ὁππότερος ἐστὶ τῷ κατὰ βασιλείαν εἰς
 γῆν ἔρχεται τ'. ὡς περὶ ἐνταῦθα. ὡς περὶ ἐνταῦθα
 γὰρ τῷ χριστῷ, γόνυ καμπόντων ἐν τῷ ὀνόματι
 ἡσθε, πνεύματι μὲν ὑπερῶν, πνεύματι δὲ ὑπερῶν ὡς
 περὶ ἐνταῦθα. καὶ τὰ κατὰ τὴν γῆν ὡς περὶ ἐνταῦθα
 ταῦτα ὡς ἐνταῦθα ὡς περὶ ἐνταῦθα. χρεῖνων γὰρ
 τ' ὑπερῶν ὡς περὶ ἐνταῦθα, διὰ καὶ ἑκατὸς ἐχθρὸς
 καταργεῖται ὁ θάνατος. καὶ ταῦτα ζητήσας
 εἰ, ὡς περὶ ἐνταῦθα κατὰ διαφορὰ διὰ τ' λεγέται
 πικροτάτων, ὅπως καὶ τῷ ἁδὲ διαφορὰ, μά-
 λιστα ἐπὶ κληρονομία ἐστὶ ἡ βασιλεία ἑρμηνείαν,
 πλὴν κληρονομίαν ἑρμηνείαν ὄντων ἁνῶν,
 ἀλλ' ἔχ' ὁμοίως ἐχόντων τ' ἐνταῦθα ἁνῶν. ἀλλὰ
 καὶ τῷ τῆς νοητικῆς βλάσεως τ' ψυχῆς διὰ τὴν
 καίαν, καὶ τὰ μοχθηρὰ δόγματα, καὶ νοη-
 τικῆς ἀναστάσεως αὐτῆς ὁππότερος, ἐχ' ἀπλῶς
 διήσας διαφορὰν ὁππότερος νοητικῆς καταβα-
 σιν νοητικῆς. ἀλλὰ ὅρα εἰ μὴ μυσητικώτερον, καὶ
 ἑτοιμῶς, ὡς περὶ ἐνταῦθα ψυχῆς ἀκρίβης τ'. ἀνα-
 βὰς ὑπὲρ πάντων τῶν ἑρμηνείαν, ἡ γὰρ νοητικὴ ἀ-
 ναβάσις ἐκείνης τῆς ψυχῆς ὑπὲρ περὶ ἐνταῦθα καὶ
 πάντας τὰς ἑρμηνείαν, καὶ ὡς ἐνταῦθα εἰπεῖν, ἡ δὲ ἐφ-
 θασε πρὸς αὐτὸν τὸν θεόν. πλὴν ἐστὶ τις καὶ ἐ-
 τερον ὡς περὶ ἐνταῦθα τὸν δὲ καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον
 τὸν σωζόμενον ὡς περὶ ἐνταῦθα καὶ γῆς, ἡ ἑρμηνείαν καὶ
 γῆς, κόσμος, ἐν ᾧ ἐστὶ τὰ μὴ ἐλεπτόμενα, καὶ
 ὅλον τὸτο κόσμος ἀόρατος, κόσμος ἐ ἐλε-
 πτόμενος, καὶ νοητικὸς κόσμος. ἐ τῇ θεᾷ, καὶ τῷ
 καλλὶ ἐνὸς ὄντος οἱ κατὰ τῇ καρδίᾳ,
 ὡς περὶ ἐνταῦθα ὁππότερος διὰ τὸ ὁνομαζόμενον αὐτῶν ὁππότερος τῷ
 μεταβλεῖν, ὡς τ' αὐτὸν ὁρᾶν, ὡς ὁρᾶς πρὸς
 φικνὸν ὁ θεός, τὸν θεόν. ζητήσας ὅτι κατὰ π τῷ
 σηματομενῶν δυνάται ὁ πρῶτος τὸ πάσης
 κτιστοῦ ἐνταῦθα κόσμος, καὶ μάλιστα καθ' ὅσον σοφία
 ἐστὶ ἡ πολυποίκιλος. τῷ γὰρ ἐνταῦθα πάντες ἐπ-
 νομαζόμενες λόγους, καθ' ὅσον γεγενῆσθαι πάντα τὰ
 ὑπὸ τῷ θεῷ ἐν σοφίᾳ πεποιημένα, ὡς φησὶν ὁ
 ὡς περὶ ἐνταῦθα. πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας, ἐν αὐ-
 τῷ εἶναι ἐν αὐτῷ κόσμῳ, τὸς ἐνταῦθα ποικιλω-
 τες τῷ αὐτῷ κόσμῳ καὶ διαφύων, ὅσω
 διαφύει γυνὸς πάσης ὕλης τῷ ὅλῳ κόσμῳ
 λόγῳ τῷ ἐνὸς κόσμῳ, ὅτι ἀπὸ τ' ὕλης,
 ἀλλ' ἀπὸ τῆς μετέχουσας τῷ λόγῳ, καὶ τῆς σο-
 φίας, τῷ κόσμῳ ἐνταῦθα ὕλῃ κακοσημειωμένων
 ἐ δὲ ἐνταῦθα ὁλόγων. ὅτι ἐμὶ ἐγὼ ἐκ τῷ
 κόσμῳ ἐστὶν, ἡ ψυχὴ ἐνταῦθα ἐστὶν ἐμπολι-

A *memor sit tui, in inferno autem quis con-*
suetur tibi? Quod si contra quis obij-
ciat, ipsum etiam descendere ad infe-
riores partes terræ, observabis dictum
esse de descendentibus verbum, proci-
dent: namque ex his qui coram Chri-
sto cadunt, quique genu flectunt in no-
mine Jesu, quidam antea, quidam post
coram eo cadent: & fortassis qui sunt
super terram, ante cadent, & ante alios
subjicientur: malorum namque est ul-
timo subjici: quam ob causam *Plinius* *Cor. 15, 26*
etiam inimicus aboletur, nempe mors.

B *Postea quæres, num quemadmodum*
locorum quæ sunt inferne, ita etiam eor-
um quæ sunt superne, sit differentia:
idque præsertim, quoniam regni cœ-
lorum hæreditas nobis obtingat: qui
cœli omnes hæreditate nobis obrin-
gentes cum sint superne, non similiter
tamen habent illud superne. Quin
etiam si notaveris intelligibilem des-
censum animæ propter malitiam, &
prava dogmata, & intelligibilem ipsius
ascensum, non parvam invenies diffe-
rentiam: latus enim considerabis in-
telligibiliter descendentes. Simul eti-
am vide, an sacratori modo, & non lo-
caliter intelligas de anima Jesu, qui a-
scendit super omnes cœlos: nam intel-
ligibilis ascensus illius animæ ultra
etiam omnes cœlos transiit, jamque (ut
ita dicam) ad ipsum pervenit Deum.
Veruntamen est alius mundus præter
hunc visibilem, & sensibilem mundum
constantem è cœlo & terra, vel è cœlis
& terra, in quo sunt quæ videntur: &
hoc totum est alius mundus inaspecta-
bilis mundus, qui non videtur, mun-
us intelligibilis: cujus visione, & pul-
chritudine fruuntur qui puro sunt cor-
de, quo hujus mundi intelligibilis vi-
sione antea bene parati penetrant vel
ad ipsum Deum videndum, quatenus
videri natura potest Deus. Insuper eti-
am quæres, an juxta aliquam significa-
tionem possit primogenitus omnis
creaturæ esse mundus: & præsertim in *Eph. 3, 10.*
quantum est sapientia multiformis: eo
enim quod sint in sapientia omnes rei
cujusunque rationes, juxta quas facta
sunt omnia, quæ facta fuere à Deo, ut
inquit Propheta: Omnia in sapientia fe- *Ps. 103, 24.*
cisti, in ipso etiam mundus fuerit, tanto
pietaturior, ornatiore, atque etiam præ-
stantior mundo sensibili, quanto ratio
mundi nuda ab omni materia præstat
hoc mundo materiato, non propter
materiam, sed participatione illius λόγῳ,
[id est illius Filii Dei, qui est vera
ratio,] & participatione sapientiæ,
quæ mundum, & ornamentum affe-
runt materiæ omnium, quæ mundo in-
signita fuerint. Ac vide, num possit
anima esse Jesu, quæ dicit: Ego non sum
ex hoc mundo, conversans in
illo

anima esse Jesu, quæ dicit: Ego non sum
 ex hoc mundo, conversans in
 illo

Pars II.

Nn 2

illo

illo toto mundo, omnemque cum per-
lustrans, manuq; ducens ad eum eos qui
didicissent nihil inferne habere mun-
dum illum intelligibilem; quemadmo-
dum neq; iste, si quis accurate perpen-
dat, quicquam superne habet. Alioquin
quomodo mundus iste habere aliquid
superne potest, cujus conditio est de-
jectio; neq; enim oscitanter legendum est
illud: Ante dejectionem mundi: cum
sancti convenienter, & studiose nomen
hoc: τῆς κατὰβολῆς, [hoc est dejectionis]
propter talem intelligentiam finxerint,
[hoc est, ante conditionem] mundi, nec
uti dejectionis vocabulo. Totus itaq;
mundus, & quæ in ipso sunt, in dejectione
sunt; at vero extra dejectionem totius
mundi existunt germani Jesu Disci-
puli, quos e mundo elegerat, ut non
amplius essent e mundo, tollentes cru-
cem suam, & sequentes eum. *Dixi ergo*
vobis, quod moriemini in peccatis vestris;
nisi enim credideritis quod ego sum, morie-
mini in peccatis vestris. Quando dixit illis,
moriemini in peccatis vestris, nisi quan-
do dixit: Quæritis me, & in peccatis
vestris moriemini? Quid vero est in
causa, ut homines moriantur in peccatis
suis, nisi non credere Jesum esse Chri-
stum? ipse enim inquit: *Nisi credideritis*
quod ego ipse sum, moriemini in peccatis
vestris? Quod si quis non credit Jesum
esse Christum, moritur in peccatis suis;
scilicet qui non moritur in peccatis suis;
is Christo credit. At verò qui
moritur in peccatis suis, etiam si dicat se
Christo credere, quantum ad verita-
tem ipsi non credit: nam etiam si di-
catur fides, sed sit sine operibus, hujus-
modi fides mortua est, ut legimus in epi-
stola, quæ Jacobi nomine circumfer-
tur. Quis igitur putas est credens, nisi
ille qui eo pervenit, ut non cadat (quan-
tum ad hæc verba pertinet) in ea pecca-
ta, quæ sunt ad mortem, eo quod affe-
ctus sit secundum rationem, & coalue-
rit cum ea? quantum vero ad illa ver-
ba: *Omnis qui credit, Jesum esse Christum,*
ex Deo natus est, ut non peccet in ullo
eorum, quæ sunt præter rectam ratio-
nem? Insuper memoria repetens ea quæ
est Primogenitus omnis creaturæ, con-
siderabis quid sit: *Nisi credideritis, quod*
ego sum, moriemini in peccatis vestris. Ver-
bi gratia, qui credit quid sit justitia, in-
juriam non inferet; & qui crediderit in
sapientiam, quod satis explore perce-
perit, cognoveritq; eam, is ne fatuum a-
liquid loquetur, nec faciet. Ad hæc qui
crediderit λόγῳ, [id est rationi], & Filio

Ioh. 8. 25.

Iac. 2. 20.

2. Ioh. 5. 1.

πισθικῶς εἰς τὴν σοφίαν, οὐκ ἂν τι μωρὸν λέγοι, ἢ πρᾶξι. * ἐπεὶ ὁ πισθισας

Αὐτομὴν τὴν ὅλῃ κόσμῳ ἐκείνῳ, καὶ πάντα
αὐτὴν ἐμπεριερχομένην, καὶ χειραγωγῶσα ἐπ'
αὐτὴν τὰς μαθητομύνας * ἐδὲν ἔχει ἐκείνῳ * ^{ἐν τῇ}
ὁ κόσμῳ κατὰ, ἐδὲ ὁδῶς, ὡς αὐτὸς τὸ ἀκρι-
βὲς ἐξετάζοντι, ἀνὼ * πῶς γὰρ διὰ αὐτὴν
πὸ κόσμῳ ὁδῶς ἀνὼ, ἢ ἡ κτίσις κατὰβολὴν
ἐστίν; ἢ γὰρ ὡς ἐπύχεν ἀκρίβειον τὸ, αὐτὸ κατὰ-
βολῆς κόσμῳ, ἐπιπιδες τοιαύτῳ ἰπποδρόμῳ
πλατάντων ὀνομάτων ἀγίῳ, ἢ κατὰβολῆς
λῆς * καὶ οὕτως ἐδύμην τὸ λῆγναι αὐτὸν κτίσις
κόσμῳ, καὶ μὴ χεῖρ σαδὲ τὴν κατὰβολῆς ὀνό-
ματι. ὅλῃ ἐν ὁ κόσμῳ, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐν
κατὰβολῇ ἐστίν. ἐξ ὧν κατὰβολῆς κόσμῳ πᾶν-
τες γίνονται οἱ ἐν ἡσὲ γήσῳ μαθηταί, ἐξ ὧν
ἐξέσθαι ἐκ τῶ κόσμῳ, ἵνα μὴ κτεῖν ὡς ἐκ τῶ
κόσμῳ, ἀφροντες τὴν ψαυρὴν ἐαυτῶν, καὶ ἀπο-
λεθῶντες αὐτῶ ἐῖπον ἐν ὑμῖν ὅτι δποθνήσκει ἐν
ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν. ἐὰν γὰρ μὴ πισθίσαιτε
ὅτι ἐγὼ εἰμι, δποθνήσκει ἐν ταῖς ἀμαρτίαις
ὑμῶν. πότε εἶπεν αὐτοῖς. δποθανεῖσθε ἐν ταῖς
ἀμαρτίαις ὑμῶν, ὅτε ἐφασκε, * ζητήτε με, ^{* καὶ}
καὶ ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν δποθανεῖσθε; τίς
τὸ αἷον ἐν ταῖς ἀμαρτίαις αὐτῶν δποθνήσκον
ἀνθρώποις, ἢ τὸ μὴ πισθύνει ὅτι ἰσθῆς ἐστίν ὁ
χεῖρός; αὐτὸς γὰρ φησιν. ἐὰν μὴ πισθίσαιτε ὅτι
ἐγὼ εἰμι, δποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν
εἰ γὰρ ὁ μὴ πισθύνει ὅτι ἰσθῆς ἐστίν, ^{* καὶ}
δποθανεῖται ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ἐαυτοῦ, ὅτι οὐκ
ὁ μὴ δποθνήσκων ἐν ταῖς ἀμαρτίαις αὐτοῦ πε-
πισθικῶς τὸ χεῖρ. ὁ γὰρ δποθνήσκων ἐν ταῖς ἀ-
μαρτίαις ἐαυτοῦ, καὶ λέγει πισθύνει τὸ χεῖρ,
ὡς αὐτὸς τὸ ἀληθὲς ἐπεπισθικῶς αὐτῶ. ἐὰν δὲ
λέγεται μὴ πισθύνει γὰρ ἐργῶν τυχερά, νε-
κροῖ ἐστίν ἡ τοιαύτη, ὡς ἐν τῇ Φερομύνη ἰακώ-
βου ἐπιστολῇ ἀνεγνωμῶν. τίς ἐν ἀεὶ ἐστίν ὁ π-
σθύνων, ἢ ὁ πεπονθὼς ἐκ τῆς διακρίσεως καὶ
τὴν λόγον, καὶ συμπεφυκέναι αὐτῶ τὸ μὴ ἐμ-
πεσεῖσθαι ἀν. ὅσον μὴ ἐπιτελεῖς τοῖς ρητοῖς
εἰς τὰ λεγόμενα αὐτῶ θάνατον ἐν ταῖς ἀμαρ-
τήματι, ὅσον γὰρ ἐπὶ τῶ πᾶς ὁ πισθύνων ὅτι ἰ-
σθῆς ὁ χεῖρός ἐστίν, ἐκ τῶ θεοῦ γενηται, ἐκ
ἀμαρτανει καὶ αὐτὸς ὅτι δποθνήσκει τὴν αὐτῶ
τὸν ὀρθὸν γνωμῶν λόγον. ἐπὶ δὲ μάλιστα
νοήσεις τί ἐστίν. ἐὰν γὰρ μὴ πισθίσαιτε ὅτι
ἐγὼ εἰμι δποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἀμαρτίαις
ὑμῶν. ἀ' ἐστίν ὁ πεπισθικῶς πᾶσις κτί-
σεως ἀναλογισμῶν. διγὰρ ὁ πισθύνων τί ἐ-
στίν ἡ δικαιοσύνη, οὐκ ἂν ἀδικίᾳ. καὶ
διὰ τὸ τεθεωρηκέναι ἥτις ἐστίν ἡ θεοφία, πᾶς ^{* καὶ}
ἐπεὶ ὁ πισθύνων

τῶν ἐν δόξῃ τοῦ θεοῦ λόγῳ, ἐν τῇ κατὰ
 νεοσηκέναι αὐτὸν, ἔδεν ἀλόγως ποιῆσαι· τοῦ
 τῶν οὐκ ὁ πειθὼν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ἡ ἐν ἑρμηνείᾳ
 οὐκ ἂν π. πολέμῳ καὶ σαφὲς ἐνεργῶν·
 ἀλλὰ καὶ ἐπὶ χεῖρὸς ἐστὶν ὁ μόνον θεὸς ὁφεία,
 ἀλλὰ ὁ θεὸς διδάμῃς, ὁ πειθὼν αὐτῶν καθ'
 ὁ δυνάμεις ἐστὶν, οὐκ ἂν ἐπὶ τοῦ κατὰ ἀ-
 δυνάτω· δυνάμει καὶ ὑπονοῦντες αὐτὸν ὑπο-
 μονῶν, καὶ ἰσχυρὸν διὰ τοῦ καὶ νῦν τίς ἡ ὑπομονή
 καὶ ἐκ κύριου καὶ τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τοῦ ὑπο-
 μονῶν καὶ οὐκ ἐστὶν, φησὶν ὅτι ἐν δόξῃ
 πρὸς πάντας, ὁ πειθὼν αὐτῶν καὶ καθ' ὅ ἐστιν
 ὑπομονή καὶ ἐν ἀδυνάτω, ὁ πειθὼν αὐτῶν
 αὐτῶν καθ' ὅ ἐστιν ἰσχυρὸς ἐν τῇ δυνάμει γόρῳ· ὁ
 λοιπὸς ὁπνοίας ὁ χεῖρ, ὁ χαλεπὸς ἐν τῇ
 ἐρμηνείᾳ ἐν τῇ ἐναντίᾳ τῇ ὁπνοίας ὡν ἐστὶν
 ὁ χεῖρ ἐν αὐταῖς δυνάμει καὶ αὐτῶν ἀμαρτίας·
 ἐλεγον ἐν αὐτῶν, οὐ τίς ἐστι; ἀκόλουθον τῶν ἀ-
 κροατῶν καὶ πολλῆς ὁρῆσεως ἀπαγγέλλο-
 ῦντων ὑποφωτισμένη, πυνθάνεσθαι τίς ἐστὶν ὁ
 ταῦτα λέγων· ἐνέφανεν γὰρ ὅτι ἐστὶν ἀνθρώπος
 μαῖον, καὶ ἰσχυρὸς τίς φύσις τυγχάνειν ὁ ζωῆς
 φάσκων ὅτι, ἐάν μὴ πιστεύητε ὅτι ἐγώ εἰμι, δυνά-
 μεις ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν· τοῦ ἐν οὐ τίς
 ἐστι, οἰονεῖ αὐτῶν τῶν δυνάμει, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ
 χεῖρ, ὁ ἐγώ εἰμι ὁ ἀσφύτης, ὁ ἐγώ εἰμι ἡλίας,
 ἡ ἀρχὴ ἐγώ εἰμι ἀρχὴ τοῦ θεοῦ· οὐκ, ἀν μὴ ἐν π.
 τῶν τῶν δυνάμει αὐτῶν τυγχάνων, τοῦ
 φησὶν γινώσκεις λόγους πλῆκτες

[Dei,] qui erat in principio apud Deum; dum illius cognitione fruitur, nihil à ratione alienum facturus est: sic qui credit, quod ipse est pax nostra, haudquaquam quidpiam operabitur diffidii, aut belli. Quin etiam quandoquidem Christus est non solum Dei sapientia, verum etiam Dei potentia, qui credit illi, in quantum potentia Dei est, haudquaquam erit impotens ad præclara. Proinde necessario eum considerantes patientiam, & fortitudinem, propter illud: *Et nunc*

quæ est patientia mea, nonne Dominus? etiam fortitudo mea, & substantia mea Dominus, dicemus, quod si credimus ad labores, non credimus illi, in quantum est patientia; & si infirmamur, non credimus ei, in quantum est robor. Quod si collegeris ceteras Christi considerationes, non difficulter invenies ex his quæ diximus, quoniam pacto qui non credit Christo, moriatur in peccatis suis. Nam qui fuerit in his, quæ contraria sunt considerationi earum rerum quæ est Christus, in suis peccatis moriatur. Dicebant ergo illi: *Tu quis es?* Consequens erat, ut audientes quæ à Jesu dicebantur cum multa potestate, interrogarent, quis esset talia loquens: videbatur enim esse aliquis homine major, & natura quædam diviniore, Servator dicens: *Nisi credideritis quod ego sum, moriemini in peccatis vestris.* Illud ergo: *Tu quis es?* veluti postulantium est responsum, Ego sum Christus; vel, Ego sum ille Propheta; vel, Ego sum Helias: vel Ego sum Angelus Dei: neque enim, nisi unus ex his esset, ac similis eis, proferret

D talia verba gemina.

ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ ORIGENIS

ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ

COMMENTARIORUM

ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

IN

EVANGELIUM

ΕΞΗΓΗΤΙΚΩΝ

SECUNDUM IOHANNEM

ΤΟΜΟΣ Α.

TOMUS VIGESIMUS.

Ἐξ ἰσοῦν ὑπαγορεύοντες εἰς τὸ κατὰ ἰω-
 ἂν ἡν ἐναγγέλιον τόμον, φιλοθεώτατε
 ὁ φιλομαθὲς ἐν κυρίῳ ἀμβρόσιε, εὐχό-
 μεθα ἐκ τῆς πληρώματος καὶ ὑπὲρ θεοῦ, εἰς ὃν
 εὐδόκησε πᾶν τὸ πλῆρωμα κατοικῆσαι, λαβεῖν
 νοήματα πληρῶν, ὅτι ἔτις ἐπὶ, νασα,
 ὁ μὴ ἐν ἔχοντα διακενόν, τὸ ἐναγγέλιον κα-

Vigesimal Tomū in Evangelium à
 Johanne traditum commentatu-
 ri, Dei amantissime, atque in Domino
 exercitatissime Ambrosii, decentissime
 precamur è plenitudine Filii Dei (in
 quem propenso animo fuit omnis ple-
 nitudo divinitatis habitare) accipere
 sensus plenos, & ut ita dicam, solidos,
 nihilq; vacui habentes, ut Evangelium,
 Nn 3 quod